

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Azərbaycan İsraildən
1,2 milyard dollar
dəyərində
"Barak MX"
alacaq
yazısı səh.2-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 15 noyabr 2023-cü il Çərşənbə № 204 (8340) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

USAID yenə Bakıya qarşı

Bu gün Konqresdə
"Qarabağın
gələcəyi"
müzakirə ediləcək

yazısı səh.4-də

Həbsdən çıxan generalın bacısı oğluna vəzifə verildi

yazısı səh.3-də

Avropa İttifaqından Ermənistanə mədəni rədd cavabı

yazısı səh.4-də

Türkiyə hərbiçiləri də Qarabağda qalır, sülhməramlılar da

yazısı səh.5-də

ATƏT PA İrəvanda toplaşır - Azərbaycana qarşı hazırlıq

yazısı səh.6-də

Putinin hakimiyyətdə qalmaq qərarı - regionda ən çox onlar məyus olacaq

yazısı səh.11-də

Qüdsün fatehi Azərbaycan türküdür, yoxsa kürd...

yazısı səh.12-də

Müəllimlərin maaş azlığı, universitetlərin köçürülməsi təklifi

yazısı səh.14-də

Rəsmi Bakıdan Borrelin hədsiz açıqlamasına sərt reaksiya

yazısı səh.6-də

Yeni kurikulum sisteminə ehtiyac var, çünki...

yazısı səh.14-də

Milli Məclisdə gərgin büdcə müzakirələri

yazısı səh.10-də

BƏŞ MİNLİK ORDU, İKİ QARNİZON

TAM HAZIR... - MOSKVANIN ŞOK QAFQAZ PLANI

İrəvan təhlükəsizlik sahəsində yeni tərəfdaşlar axtarır, Paşinyan qapalı görüşdə incəlikləri açıqlayıb; Rusiya Gümrü və Erebunidəki bazalarını çıxaracaq, yoxsa..?

yazısı səh.9-də

Əhalini hökumətdən kimlər və necə narazı salır?

Deputatlar real problemləri deyir, onların həlli isə illərlə uzanır

yazısı səh.13-də

**Cahangir
Hacıyevdən
dostlarına
kriminal jest**

yazısı səh.3-də

Özgür Özel

**CHP-nin yeni
liderini Bakıya
kim dəvət edəcək
- gözənilməz
gəlişmə**

yazısı səh.8-də

**Ceyhan Məmmədov:
"Bu gün
dindarların bir
hissəsi fətvanı
İrandan, bir hissəsi
Türkiyədən alır"**

yazısı səh.7-də

İlham Əliyev özbəkistanlı naziri qəbul edib

Prezident İlham Əliyev noyabrın 14-də Özbəkistan Respublikasının investisiya, sənaye və ticarət naziri Laziz Kudratovu qəbul edib.

Dövlət başçısı Laziz Kudratovun ölkəmizə səfəri zamanı qarşdakı illərdə əməkdaşlığın gündəliyi və qarşıya qoyulan məqsədlərə nail olunması ilə bağlı səmərəli müzakirələrin aparılacağına əminliyini bildirib. Qonaq Azərbaycan və Özbəkistan prezidentləri arasında mövcud olan dostluq münasibətlərinin əməkdaşlığımızın keyfiyyətə yeni səviyyəyə qalxması üçün möhkəm əsas yaratdığını bildirib, hər iki dövlət başçısının qarşılıqlı səfərlərinin və görüşlərinin strateji əlaqələrimizin möhkəmləndirilməsi baxımından önəmini qeyd edib.

DTX rəisi ATƏT-i Ermənistanla təzyiq göstərməyə çağırırdı

Noyabrın 14-də Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin (DTX) rəisi, Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyasının sədri Əli Nağıyev ATƏT Parlament Assambleyasının prezidenti xanım Pia Kaumanın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib. Söhbət zamanı regionda dayanıqlı sülhün yaranmasına əlverişli imkanın mövcud olduğu bir vaxtda bəzi dövlətlərin bölgədə vəziyyəti yenidən gərginləşdirmək məqsədilə Ermənistanı silahlandırmasının qəbul edilməzliyi, belə halların yenidən müharibənin alovlanması-na səbəb olacağı qonağın diqqətinə çatdırılıb.

Komissiya sədri Əli Nağıyev hazırda dövlətimizin işğaldan azad edilmiş torpaqlarda genişmiqyaslı yenidənqurma işlərini apardığını, lakin sözügedən ərazilərin əhəmiyyətli hissəsinin Ermənistan tərəfindən minalanmasının və dəfələrlə danışıqların mövzusu olmasına baxmayaraq, Azərbaycan tərəfinə mina xəritələrinin verilməməsinin və ya minaların yerlərinin qeyri-dəqiq təqdim olunmasının bərpa-quruculuq prosesinin sürətlə reallaşdırılmasına ciddi maneə törətdiyini qeyd edib. Mina terroru qurbanlarının hər ötən gün daha da artdığı nəzərə alınaraq digər beynəlxalq təşkilatlarla yanaşı, ATƏT-in də Ermənistanla dəqiq mina xəritələrini verməsi üçün təzyiq göstərməsinin zəruriliyi vurğulanıb.

Tahir Kərimlidən televiziya reklamlarına etiraz

“Reklam haqqında” Qanuna qarşı narazılığım var. Məsələn, televiziya da deyirlər ki, uşaq bezlərinə təşəkkür edirik. Bu nə deməkdir?!”

Modern.az xəbər verir ki, bunu Milli Məclisin deputatı Tahir Kərimli parlamentin noyabrın 14-də keçirilən plenar iclasında “Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsi haqqında” qanun layihəsinin müzakirəsində deyib.

“Hətta təsəvvür edin ki, mağazalara gedən kimi siqaretlər üstümüzlə gəlir. Müvafiq qanunvericiliyə dəyişikliklər etsək ki, heç bir fayda əldə etmirik. Çünki reklam olunan məhsul yox, onu buraxan şirkət reklam oluna bilməz”.

Azərbaycan İsraildən 1,2 milyard dollar dəyərində “Barak MX” alacaq

“Defense Industry Europe” nəşrinin məlumatına görə, bir neçə ay öncə “İsrail Aerospace Industries” (IAI) şirkəti Azərbaycanda Barak MX sistemlərinin uğurlu nümayişini keçirib.

Azərbaycanın rəsmi hesabatına görə, sınaqlar Barak MX sisteminin müxtəlif versiyalarının dəfələrlə buraxılışını əhatə edib.

İsrail istehsalı olan müxtəlif hava hücumundan müdafiə sistemləri artıq bir neçə ildir ki, Azərbaycanda istifadə olunur, lakin son nümayiş modernləşdirilmiş versiyaya aiddir.

Barak MX raket və aviasiya təhdidləri ilə mübarizə üçün nəzərdə tutulmuş modul hava hücumundan müdafiə sistemidir. Həm dəniz platformalarında, həm də quruda fəaliyyət göstərir.

Xatırladaq ki, sentyabrın 13-də Müdafiə Nazirliyi bu sistemin Azərbaycanda İldirim - ER adı ilə sınaqdan keçirilməsi barədə məlumat verib.

Barak MX 16 kilometrədən yüksəklikdə 35, 70 və 150 kilometr məsafəli 3 raket növündən istifadə edə bilər. Təyyarə, pilotsuz uçuş aparatı və raketləri aşkar və müəyyən edə, vura bilər.

□ “Turan”

“Qızıl Xaç” Qarabağda qalan ermənilərə baş çəkir

Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin (BQXK) Qarabağdakı işçi qrupları orada qalan erməni ailələrinə baş çəkərək, onların ehtiyaclarını öyrənir.

Bunu BQXK-nın Ermənistanla nümayəndə heyətinin ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəhbəri Zara Amatuni bildirib. O deyib ki, Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin işçi qruplarının səfərləri göstərdi ki, Qarabağda qalan ermənilərin ehtiyacları qida, dərman və suya çıxışla bağlıdır. İmkan daxilində onlar tibbi müayinədən keçirilir, lazım gələrsə, dərmanlar verilir.

Zara Amatuni BQXK əməkdaşlarının Qarabağda nə qədər qalacağından da danışdı: “Ümumiyyətlə, bizim mövcudluğumuz humanitar ehtiyaclarla bağlıdır. Nə qədər ki, bu ehtiyaclar var və bu insanlar neytral vasitəçi kimi bizim iştirakımıza ehtiyac duyurlar, biz qalacağıq və bu məsələlərə diqqət yetirməyə davam etməyi üstün tuturuq”.

Baş Prokurorluqdan çağırış: “Silahları təhvil verin”

Baş Prokurorluq silah-sursatın könüllü təhvil verilməsi üçün yenidən vətəndaşlara müraciət edib.

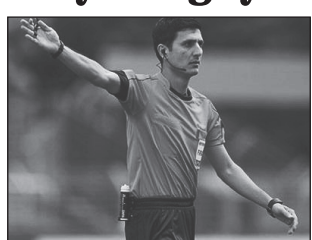
Qurumdan bildirilib ki, cinayət qanunvericiliyinə əsasən, qanunsuz olaraq qaz silahını, soyuq silahı, o cümlədən soyuq atıcı silahı əldə etmə, satma və ya gəzdirmə cinayət məsuliyyətinə səbəb olur (milli geyim ləvazimatı hesab olunan ərazilərdə və ya ovçuluq peşəsi ilə bağlı olaraq soyuq silahı gəzdirmə halları istisna hesab edilir).

Bu əməllər 320 saatdan 400 saatadək ictimai işlər və ya 2 ilədək müddətə islah işləri və ya 1 ilədək müddətə azadlığın məhdudlaşdırılması və ya 1 ilədək müddətə azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılır.

Qeyd edilən əşyaları könüllü surətdə təhvil verən şəxs, əgər onun əməllərində başqa cinayət əməlinin tərkibi yoxdursa, cinayət məsuliyyətindən azad edilir.

Odur ki, vətəndaşları onlarda olan qanunsuz silahları təhvil verməyə çağırıq.

Avro-2024-ün bu matçı Əliyar Ağayevə tapşırıldı

Azərbaycanın FIFA referisi Əliyar Ağayev UEFA-dan təyinat alıb.

UEFA-nın rəsmi saytı xəbər verir ki, o, Avro-2024-ün seçmə mərhələsində Finlandiya və Şimali İrlandiya yığmaları arasında keçiriləcək oyunu idarə edəcək.

36 yaşlı ədalət təmsilçisinə Zeynal Zeynalov və Akif Əmirəli kömək göstərəcəklər. Dördüncü hakim funksiyasını Kamal Umudlu yerinə yetirəcək. Qarşılaşmanın VAR hakimi Elçin Məsiyev, AVAR hakimi isə Cavid Cəlilov olacaq.

Qeyd edək ki, noyabrın 17-də Helsinkidə reallaşacaq Finlandiya - Şimali İrlandiya görüşü Bakı vaxtı ilə saat 21:00-da başlayacaq.

Ermənistanla əsir hərbiçilərdən nə xəbər var?

Ermənistanla əsir saxlanılan Azərbaycan Ordusunun əsgərləri - Aqşin Bəbirov və Hüseyn Axundov sonuncu dəfə oktyabrın 19-da ailələri ilə əlaqə saxlayıblar.

Hüseyn Axundovun anası Şəlalə Axundova Modern.az-a açıqlamasında uzun müddətdir ki, oğlu ilə əlaqə saxlaya bilmədiyini bildirib:

“Oğlumdan yeni heç bir xəbər yoxdur. Keçən ayın 19-da danışıbmışdıq. Ondan bu yana övladımın məni danışdırmaıblar. “Qızıl Xaç”dan deyirlər ki, Ermənistan oğlumla danışıq üçün icazə verilməsini gözləyirlər”.

Əsirin anası mənəvi baxımdan artıq çökdüyünü söyləyib: “İnanırsınız ki, artıq çökmüşəm... Bütün günümüz internetdə, televiziya da qalır. Təzə bir xəbər alacağımı həyəcanla gözləyirəm”.

Aqşin Bəbirovun anası Dürdanə Bəbirova da oğul həsrətinin onu qəhərə boğduğunu söyləyib: “Ermənistan bizim günahsız övladlarımızı əsir saxlayır. Həbsxanada əziyyət çəkən oğlum üçün çox danıram. Daha bu ayrılığa dözməmirəm. Tez bir zamanda oğlum Aqşinin azad edilib Vətənə qaytarılmasını istəyirəm”. Dürdanə Bəbirova oğlundan uzun müddətdir xəbər ala bilmədiyini vurğulayıb: “Axıncı dəfə oktyabrın 19-da əlaqə saxlaya bilməmişdik. O vaxtdan sonra heç bir əlaqəmiz olmayıb. Bizə “Qızıl Xaç”dan yeni məlumat verməyiblər. Ələcsiz vəziyyətdə qalmışam”.

Ağdamda əkin sahəsində qədim qəbir tapıldı

Ağdamda əkin sahəsində qəbir aşkarlanıb.

“Trend” xəbər verir ki, rayonun Mireşəlli kəndində kənd sakini Ceyhun Kərimovun əkin sahəsində traktorla şumlama işləri apararkən ərazidən böyük daş parçası çıxıb və əkin sahəsində məzar olduğu məlum olub.

Ağdam rayonu icra başçısının Əhmədəğalı kənd inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndəsi Məhərrəm Əliyev bildirib ki, əraziyə hüquq-mühavizə orqanları baxış keçirib.

Ehtimal olunur ki, aşkar olunan qəbir eramızdan əvvələ aid uzunluğu 1.90 metr, eni 0.60 metr olan antiq qəbirdir.

Cahangir Hacıyevdən dostlarına kriminal jest

Həbsdəki sabiq bankirin dostları ilə məhkəmədə üz-üzə gəlmək istəməməsi “oğru qanunları”, başqa mənəvi dəyərlərə görə ola bilər

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində Beynəlxalq Bankın keçmiş rəhbəri, 8 ildir həbsdə olan Cahangir Hacıyevin dostları - keçmiş deputat Dünyamin Xəlilov və “Bakı Fındıq Emalı” MMC-nin (zavodun) rəhbəri olmuş Azad Cavadovun cinayət işi üzrə son məhkəmə prosesi maraqla gözlənilirdi.

Çünki iş üzrə həbsxanada olan Cahangir Hacıyevin dindirilməsi olmalı idi. Ümumilikdə müştəşkil dəstə Azərbaycan Beynəlxalq Bankına 6 milyon 603 min manat ziyan vurmaqda təqsirləndirilir. Bundan başqa, Azad Cavadov Cahangir Hacıyevlə yaxın dostluğundan istifadə edərək 1 milyon 603 min 727 manatı mənimsəyib. Prosesdə təqsirləndirilən şəxslər barələrində elan edilən ittiham üzrə özlərini təqsirli bilməyiblər. Bu halda Cahangir Hacıyevin dindirilməsi zərurəti yaranıb. Amma məhkəmə günü məlum olub ki, Cahangir Hacıyev prosesdə iştirak etmək istəməyib və bunu səhhəti ilə izah edib.

O, şahid qismində yazılı ifadəsində iddia edir ki, bankdan götürülmüş milyonlarla manatlıq kreditlərin indiyədək ödənilməməsinə görə “Aqrarkredit” QSC məsuliyyət daşıyır. Beynəlxalq Bankın keçmiş rəhbəri Cahangir Hacıyev ifadəsində təsdiqləyib ki, müxtəlif adamların adına iri məbləğdə kreditlər rəsmiləşdirilib. Onun sözlərinə görə, ayrılan kreditlər mənimsənilməyib, ayrı-ayrı layihələrə, müəssisələrin açılışına sərf olunub. “Həmin müəssisələrdən gələn gəlirlər hesabına 8 il ərzində kreditlər ödənilməli idi. Lakin 2015-ci ildə Prezidentin fərmanı ilə o müəssisələr “Aqrarkredit”in balansına verildi. Bu səbəbdən kreditlərin ödənilməməsinə görə “Aqrarkredit” məsuliyyət daşıyır”, - Cahangir Hacıyevin sözləridir.

“Aqrarkredit” QSC-nin nümayəndəsi də bu məhkəmədə mülki iddiaçı qismində iştirak edir.

2015-ci ildə Beynəlxalq Bankın problemlı kreditlərinin həll olunmasından ötrü Prezident fərmanı ilə yaradılmış “Aqrarkredit”in nümayəndəsi deyib ki, onlar Beynəlxalq Bankın açıq qalmış kreditlərini ödəyiblər: “Biz “Aqrarkredit” olaraq, bankın kreditlərini bağlamışıq. Bu səbəbdən həmin kreditlər bizə ödənilməlidir. Biz də 6.6 milyon manat ziyan məsələsi ilə razı deyilik. Həsab edirik ki, məbləğ 17 milyon 765 min olmalıdır”.

Prokuror isə bildirib ki, ziyanın məbləği artırılarda ittiham da ağırlaşır. Məhkəmə özbaşına ittihamı ağırlaşdırma bilməz. Çünki məhkəmə işə verilən ittiham çərçivəsində baxır: “İttihamın ağırlaşdırılması üçün vəsatət verilməlidir ki, iş istintaqa qaytarılsın...”

Xatırladaq ki, Dünyamin Xəlilov və Azad Cavadova Cinayət Məcəlləsinin 179.3.2 (külli miqdarda mənimsəmə) maddəsi ilə ittiham verilib. Son 8 ildə Dünyamin Xəlilov üçüncü, Azad Cavadov isə ikinci dəfədir ki, Beynəlxalq Bank işi üzrə mühakimə olunur. Onların hər ikisi bundan öncə bir dəfə Cahangir Hacıyevlə birlikdə mühakimə olunub. Cahangir Hacıyev də 2015-ci ildən bu yana 2 dəfə hakim önünə çıxarılıb. İlk mühakimədə (2016-cı ildə) ona 15 il, Azad Cavadova 10 il 6 ay həbs cəzası kəsilmişdi. İkinci dəfə (2019-cu ildə) onun cəzası 16 il 3 ayadək artırıldı. Həmin vaxt Dünyamin Xəlilov haqqında isə 14 il 6 aylıq hökm çıxarılmışdı.

Müttəhimlərin heç biri özünü təqsirli saymır. Hər üçü bil-

dirir ki, Beynəlxalq Bankdan götürülən kreditlər müxtəlif layihələrin icrasına, müəssisələrin yaradılmasına yönəldirilib.

Dostları məsuliyyəti Cahangir Hacıyevə yönləndirməyə çalışsalar da, Cahangir Hacıyev məhkəmədə onlarla üz-üzə gəlmək istəməyib. Niyə? Bu Cahangir Hacıyevin kriminal aləmdə qəbul olunmuş jestidir, yoxsa dostlarını utandırmaq niyyəti?

Tanınmış hüquqşünas Əkrəm Həsənov “Yeni Müsavat”a deyib ki, məhkəmə istənilən halda Cahangir Hacıyevin şahid qismində ifadə verməsini təmin etməli idi: “Ehtimal etmək olar ki, Cahangir Hacıyev saxlanıldığı cəzaçəkmə müəssisəsindən Bakı İstintaq Təcridxanasına köçürülərək sağlam olub. Lakin təcridxanaya köçürüldəndən sonra xəstələnib, hansısa kəskin respirator xəstəliyə tutulub. Bu halda, məhkəmə təxirə salınmalı və onun sağlamlığını gözləməli, o sağalana qədər proses təxirə salınmalı idi. Bu o halda baş verərdi ki, məhkəmə ona “pas vermək” istəməsin. İndiki halda isə bunu demək olmaz. Məhkəmənin şahidi məcburi gətirmək hüququ var. Bundan başqa, şəxs özünü xəstəliyə vurubsa, bunu da məhkəmə istərsə, yoxlaya bilər. Cahangir Hacıyevdən sağlıq durumu ilə bağlı həkim arayışı tələb olunmalı idi. Məhkəmə bunu etmirsə, Cahangir Hacıyevlə elə məhkəmədən də şübhələr üçün meydan açılır. Bu ehtimal da var ki, Cahangir Hacıyev, sadəcə, dostlarının üzünə durmaq üçün məhkəməyə gəlməyib və məktub yazmaqla kifayətlənib. Dövlət də buna imkan verməməlidir, hər bir halda Cahangir Hacıyev

məhkəmədə dindirilməlidir”.

Hüquqşünas deyir ki, məhkəmə Cahangir Hacıyevin məktubu ilə kifayətlənməli deyildi: “Əgər Cahangir Hacıyev şahid kimi məktub yazıb məhkəməyə təqdim edəcəkdisə, məhkəmə də bununla kifayətlənəcəkdise, bu halda onun saxlanıldığı cəzaçəkmə müəssisəsindən Bakı İstintaq Təcridxanasına köçürülməsinə nə ehtiyac vardı?”

Hüquqşünas deyib ki, bəzən qanunla mənəvi dəyərlər üst-üstə düşmür: “Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində elə müddəalar var ki, bir çoxlarının mənəvi dəyərlərinə ziddir. Bu gün qüvvədə olan Ailə Məcəlləsi-

nə görə qız əmisinə, dayısına ərə gedə bilər. Oğlan da bibisi, xalası ilə evləne bilər. Qanunla məhdudiyyət yoxdur. Amma evləne biləmiz? Bizim mənəvi dəyərlərimiz buna imkan verirmi? Əlbəttə ki, yox! Qanunla isə məhdudiyyət yoxdur! Cahangir Hacıyevin dostları ilə məhkəmədə üz-üzə gəlmək istəməməsi “oğru qanunları”, başqa mənəvi dəyərlərinə görə ola bilər. Bu məsələləri rəhbər tutub o, məhkəmədə dostlarının əleyhinə istifadə oluna biləcək ifadə verməkdən yayınıb. Dövlətin də vəzifəsi odur ki, hamı qanuna tabe olsun. Kimsə özünün mənəvi dəyərlərini qanunlardan üstün sayırsa, hətta qanun ədalətsizdirsə belə, qanuna tabe olması təmin edilməlidir. Qanun işləməyəcəkse, ölkədə nüfuzu da olmayacaq. Qanunlar pisdirsə, ədalətsizdirsə, həmin qanunlar dəyişməlidir”.

Hüquqşünas hələ universitet illərində təhsil alarkən müəllimi Tofiq Qafarovun sözlərini xatırlayıb: “Tofiq Qafarov “Cinayət Hüququ”ndan dərs deyirdi. O zaman konstitusiyamız qəbul olunmamışdı və o zamankı qanuna görə ailə üzvü digər ailə üzvünün əleyhinə ifadə verməyə borclu hesab edilirdi. Rəhmətlik Tofiq Qafarov bu mövzunu izah edəndə deyirdi ki, qanunda bu məsələlər olsa da, mənəvi dəyərlərimizə ziddir. Atanın oğula, ananın qızına, həyat yoldaşına qarşı ifadə verməyə qanunla borclu olduğu göstərilirdi. 1995-ci ildə konstitusiyamız dəyişdi, həmin qanun da dəyişdi, məcburiyyət aradan qalxdı. Yazıldı ki, ailə üzvü ifadə verməyə bilər. Bütün bunlarla yanaşı, qanunda şəxs in ifadə verməli olduğu əksini tapıbsa, qanunun tələbi təmin edilməlidir”

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Müsavat”**

“Şlyapa Zahid”in həbs müddəti uzadıldı

Müdafiə Nazirliyinin Daxili Təhlükəsizlik, həmçinin Təhsil-tədris və Elmi Tədqiqatlar idarəsinin sabiq baş zabiti Zahid Niftəliyevin 42 milyon manatdan çox zərərvermə faktı ilə bağlı cinayət işi üzrə ibtidai istintaq davam edir.

Qafqazinfo" xəbər verir ki, iş üzrə istintaq hərəkətlərinin davam etməsi ilə əlaqədar seçilmiş qətimkan tədbirinin uzadılması ilə bağlı məhkəməyə müraciət edilib.

Səbəyl Rayon Məhkəməsində keçirilən iclasda DTX-nin müstəntiqi tərəfindən verilmiş vəsatət əsaslı hesab edilib. Qərara əsasən Z.Niftəliyevin həbsdə saxlanma müddəti 35 gün uzadılıb.

Qeyd edək ki, “Şlyapa Zahid” ləqəbi ilə tanınan Zahid Niftəliyev Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti (DTX) tərəfindən həbs edilib.

İttihamda deyilir ki, Niftəliyev Zahid Gülsəfa oğlu kredit almaq məqsədilə “Şahin-CO” MMC yaratmış, təsərrüfat və maliyyə vəziyyəti barədə ATABANK ASC-yə saxta məlumatlar təqdim edib 2016-cı ildə 12 ay müddətinə 42 milyon 470 min 885 manat manat kredit alaraq, təyinatı üzrə istifadə etməməklə xüsusilə külli miqdarda ziyan vurub, götürülmüş kredit üzrə yalançı sahibkarlıq yolu ilə xeyli miqdarda gəlir əldə edib, kreditin ləğv prosesində olan ATABANK ASC-yə ödənilməsi ilə bağlı məhkəmə qətnamələrini qərəzli olaraq icra etməyib.

Z.Niftəliyev bu iş üzrə həbs edilməzdən bir müddət əvvəl başqa bir iş üzrə şərti cəzaya məhkum edilib.

Həbsdən çıxan generalın bacısı oğluna vəzifə verildi

Rüşvət ittihamı ilə həbs edilmiş Fövqəladə Hallar Nazirliyinin modul tipli hospitalının sabiq baş həkimi İmran Ağayev yeni işə başlayıb.

“Unikal” xəbər verir ki, İ.Ağayev Azərbaycan Tibb Universitetinin Tədris Stomatoloji Klinikasının direktor müavini vəzifəsinə təyin edilib.

Qeyd edək ki, İmran Ağayev fəvqəladə hallar nazirinin müavini general-leytenant Faiq Tağızadənin bacısı oğludur.

Xatırladaq ki, İmran Ağayev koronavirus xəstələrinin FHN hospitalının “VIP korpusu”larına yerləşdirmək və özəl klinikadan hospitala köçürülməsi müqabilində rüşvət almaqda ittiham edilib. 2021-ci il aprelin 22-də tutulub. Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmü ilə İmran Ağayev 8 il 3 ay müddətə azadlıqdan məhrum edilib. Bakı Apelyasiya Məhkəməsi onun cəzasını 4 ilə, Ali Məhkəmə isə 3 ilə endirib. Beləliklə, bu il aprelin 22-də onun cəza müddətinin üçdə iki hissəsi tamam olub və azadlığa buraxılıb.

Maşına yol verməmək üstündə qətl

İzzir Savadov

Noyabrın 13-nə keçən gecə Binəqədinin Matadrom yaşayış məskəsinə baş vermiş qətl hadisəsi ilə bağlı bəzi məqamlar üzə çıxıb.

Hadisənin 1999-cu il təvəllüdü İzzir Savadovun və 1995-ci il təvəllüdü Həsənağa Əliyevin avtomobillərinin üz-üzə gəlməsi və bir-birlərinə yol verməməsi səbəbindən baş verdiyi bildirilir. Nəticədə H.Əliyev maşından düşərək 24 yaşlı İzzirə bıçaqla xəsarətlər yetirib.

Həsənağa Əliyev şübhəli şəxs qismində tutulub. Hazırda ibtidai istintaq davam edir.

Paşinyan KTMT-nin toplantısına getməyəcək

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanla Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko arasında telefon danışığı olub. Bu barədə Ermənistan hökumətinin mətbuat xidməti məlumat yayıb. Bildirilib ki, təşəbbüs Belarus tərəfdən olub. KTMT-nin noyabrın 23-də Belarusun paytaxtı Minskə keçiriləcək iclasının təşkili ilə bağlı məsələlər müzakirə edilib.

Paşinyan Belarus prezidentinə görüşdə iştirak edə bilməyəcəyi barədə məlumat verib və KTMT tərəfdəşlərinin bu qərarla anlayışla yanaşacağına ümid etdiyini bildirib.

Gürcüstan Ermənistanla silah tranzitini təsdiqlədi

“APM Terminals Poti” şirkəti Ermənistan üçün nəzərdə tutulmuş Fransanın “Bastion” hücum zirehli maşınlarının tranzitini təsdiqləyib.

Şirkət bu haqda “AzadlıqRadiosu”nun Gürcüstan xidmətinə açıqlamasında bildirib.

“Konkret halda yük Avropa İttifaqı ölkəsindən - Fransadan gəlib və sanksiyalara məruz qalmayan Ermənistanla göndərilib. Bundan əlavə, Gürcüstan hökumətinin dəqiq göstərişləri və beynəlxalq tənzimləyicilər tərəfindən qoyulan məhdudiyyətlər olmadığından, “APM Terminals Poti” sanksiyaya məruz qalmayan yükləri qəbul etməkdən əsassız olaraq imtina etmək imkanından məhrumdur”, - Poti limanını idarə edən şirkət açıqlamasında bildirib.

Fransanın “Ouest France” nəşri bir gün əvvəl yazmışdı ki, “Bastion”lar əvvəlcə Ukrayna üçün nəzərdə tutulub, lakin Kiyevdə onlar artilleriya atəşindən və tank əleyhinə raketlərdən çox zəif qorunmuş hesab edilib.

Gürcüstanın rəsmi qurumları Fransa hərbi texnikasının tədarüklü ilə bağlı məlumatları şərh etmir.

Erməni mətbuatı Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin mövqeyi ilə marqlanıb. “Ermənistan və Fransa arasında müdafiə sahəsində əməkdaşlığa dair rəsmi hesabat və bəyanatlardan başqa, biz hazırda hər hansı əlavə məlumat verə bilmərik”, - deyər Ermənistan Müdafiə Nazirliyi bildirib.

Bayden administrasiyasının Qafqaz siyasətinə cavabdeh olan əsas nümayəndələr bu gün - noyabrın 15-də Konqresin Xarici İşlər Komitəsində “Qarabağın gələcəyi” ilə bağlı məruzə edəcəklər.

“Yeni Müsavat” bildirir ki, Azərbaycanla fəaliyyəti xəbəri “Turan”ın Vaşinqton müxbiri yayıb. Dövlət katibinin Avropa və Avrasiya üzrə köməkçisi Ceyms O.Brayn və USAID (ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyi) rəhbərinin Avropa və Avrasiya üzrə köməkçisinin müavini Aleksandr Sokolovski dinləmələrdə məruzəyə hazırlaşırlar. Konqresmen Tomas Kinin (Nyu-Cersi ştatından respublikaçı) keçirəcəyi tədbir Komitənin saytında birbaşa efirde yayımlanacaq. O’Brayn Parisdə Ermənistanın baş naziri Paşinyanla görüşüb. Müzakirələrdə USAID-in iştirakı xüsusi maraq doğurur. Məlumdur ki, USAID-ə qatı ermənipərəst Samanta Pauer başçılıq edir. USAID

Azərbaycanda fəaliyyəti 1991-ci ildən başlayıb. ABŞ Mərkəzi Kəşfiyyat qurumunun alt qolu kimi yaradılıb və hazırda yardım adı altında ayrı-ayrı ölkələrin daxili işlərinə aktiv şəkildə müdaxilə etməklə məşğuldur. Sentyabrın 19-da Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi regionunda lokal xarakterli antiterror tədbirlərindən sonra erməniəilli sakinlər könüllü olaraq Ermənistanla köç etməyə başladılar. Bu zaman USAID dərhal özünü göstərdi və qurumun rəhbəri Samanta Pauer Ermənistanla səfər etdi. O, səfər zamanı “qaçqınlar”a 2.5 milyon dollar yardım göstəriləcəyini vəd etdi. USAID-in Azərbaycana qarşı qərəzli münasibəti gün kimi

Konqresdə “Qarabağın gələcəyi” müzakirəsi - USAID yenə Bakıya qarşı

Bu gün Baydenin Qafqaz üzrə nümayəndələri məruzə ilə çıxış edəcəklər, ermənipərəst təşkilatın rəhbər şəxsləri də dinləmələrdə iştirak edir; **Novella Cəfəroğlu**: “Qərb istəyir ki, Azərbaycan da Rusiya ilə düşmən olsun, onda...”

aydındır. Ona görə də Konqresdə gözələnən müzakirələrdə hansı mövqə tutacağı indidən bəllidir. Bu isə ABŞ-in nə xarici siyasətinə, nə də regionda yürütdüyü xəttə uyğundur. Madam ki belədir, o halda niyə USAID hələ də Azərbaycanda fəaliyyətini davam etdirir? Axı bunun “sirr”i nədir? Üstəlik, bir sıra QHT-lərin onunla əməkdaşlığı var. Bundan əlavə, ABŞ-ı, onun Konqresini “Qarabağın taleyi”ndən bu qədər “narahat olmağa” nə vadar edir?

Dilərə Əliyeva adına Qadın Hüquqlarını Müdafiə Cəmiyyətinin sədri Novella Cəfəroğlunun “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, bu dinləmələrin keçirilməsi təsadüfi deyil. Hüquq müdafiəçisinin fikrincə, Ermənistan Amerika və

Avropanın qucağında oturub, Qərb də onların könlünü xoş etmək üçün dəstək xarakterli tədbirlər təşkil edir: “Bu dinləmələr, qətnamələr də Paşinyanın qərbyönümlü siyasətinin nəticəsidir. Qərb istəyir ki, Azərbaycan da Rusiya ilə düşmən olsun, onda bizim əleyhimizə danışmazlar. Amma bu mümkün deyil, əvvəla, Rusiya yaxın qonşudur, orada milyonlarla azərbaycanlı yaşayır, ikincisi, torpaqlarımızı işğaldan azad edəndə işimizə böyük ölçüdə əngəl olmadı. Ona görə də Qərb Ermənistanı tutub onu müdafiə edir”. **N.Cəfəroğlunun sözlərinə görə, Azərbaycan öz gücünə, ordusunun hesabına erməni işğalçılarını məhv edib:** “Azərbaycan heç bir xarici gücün diktəsi ilə siyasət yürütmür. Eyni zamanda ölə-

kəmizdə milli həmrəylik var. Bu da kimlərinse xoşuna gəlmir. Ermənistan isə özünü Qərbə tərəf yırıb və onlara indidə dəstək üçün dinləmələr keçirilir, müzakirələr aparılır”.

Hüquq müdafiəçisi hesab edir ki, insan haqları tək bizdə pozulmur, hər yerdə var: “Azərbaycanda siyasi məhbuslar da olmayacaq. Bu gün Avropa korrupsiya içində batır, Makronun adamları korrupsiyaya bulaşmış. Sadəcə, Azərbaycana paxıllıq edirlər”. **N.Cəfəroğlu USAID-lə əlaqələri davam etdirməyin, danışıqlar aparmağın tərəfdarıdır:** “Onların nə istədiklərini öyrənmək lazımdır. Bu təşkilatın Bakıdakı işini bağlamaq, onunla əməkdaşlıqdan imtina etmək çıxış yolu deyil. Ümumiyyətlə, bizim dövlət qurumları, vətən-

daş cəmiyyəti onlarla işləməlidir ki, nə istəkləri öyrənilsin. Biz həm ittihamlarına cavab verməliyik, həm də əməkdaşlıq etməliyik. Yeni söhbət tək USAID-dən getmir, ABŞ-ın, Qərbin institutları ilə əməkdaşlıq etmək lazımdır və bu yük də daha çox vətəndaş cəmiyyətinin üzərinə düşür”.

Böyük Azərbaycan Partiyasının sədri Elşad Musayevin sözlərinə görə, Ermənistanın arxasındakı qüvvələr bu dinləmələri təşkil edirlər. Partiya sədri hesab edir ki, o qüvvələr ermənilərin rüsvayçı məğlubiyyətini həzm edə bilmirlər: “Tutaq ki, Konqresdə müzakirə etdilər, sonra? Axı nə dəyişəcək? Onlar hansı qərarı verə biləcəklər? Bu cür dinləmələr Azərbaycana qarşı təzyiq mexanizmi ola bilməz. Dünyada müxtəlif münasibət ocaqları var, Konqres Qarabağdansa, onları müzakirə etsin. Hazırda Yaxın Şərq və Ukrayna cəbhələrində qırğınlar baş verir, Konqresi bu hadisələrə narahat etmirmir? Sadəcə, ermənipərəst dairələrin təşəbbüsü ilə keçirilən diskussiyalardır”. **E.Musayev Qarabağın gələcəyinin artıq müəyyən edildiyini düşünür:** “Onu da Azərbaycan Ordusu müəyyən edib. Qarabağın gələcəyi parlaq, gözəl olacaq, şəhərlərimiz abadlaşır, insanlarımız yurd-yuvasına qayıdacaq, Xankəndi, Şuşa və bütün şəhərlərdə azərbaycanlıların nəfəsi olacaq. Ona görə Qarabağın gələcəyindən qətiyyən narahat olmasınlar”.

□ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

Avropa İttifaqından Ermənistanla mədəni rədd cavabı

İrəvan Avropa Sülh Fondundan hərbi yardım üçün pul qopara bilmir

44 günlük müharibədən əvvəlki mərhələdə Ermənistan ordusunun təchizat məsələləri qonşu Rusiya vasitəsilə həll olunurdu. Regionda maraqları olan və bunu əsasən Ermənistan üzərindən təmin etmək istəyən Rusiya bu ölkədə hərbi baza qurub. Eyni zamanda şimal qonşumuzdan Ermənistanla müxtəlif adda silahların göndərildiyi heç kəsə sır deyil. Bu silahlar Ermənistanla ya pulsuz verilir, ya da çox aşağı qiymətlərə satılırdı. Hazırda Ermənistan hökuməti dağılan ordusunu bərpa etməyə cəhəllər göstərir və hərbi yardım üçün müxtəlif ünvanlara üz tutur.

Ancak belə görünür ki, bunu etmək Ermənistan üçün elə də asan deyil. Ölkə bütün dünyada nüfuzunu itirib, Fransa istisna olmaqla, başqa dövlətlər müxtə-

lif mərkəzlərə baxan və öz gələcəyini çetiri altına sığınan Paşinyana etimad bəsləmir. Budur, Avropa İttifaqı (AI) da Ermənistanın hərbi yardım istəyinə mənfi şəkildə “yox” deyib.

Avropa İttifaqı Avropa Sülh Fondu çərçivəsində Ermənistanla hərbi yardımın göstərilməsi imkanlarını nəzərdən keçirir. Bu barədə Avropa İttifaqının Xarici Əlaqələr və Təhlükə-

tana hərbi yardımın göstərilməsi imkanlarını nəzərdən keçirir. Bu barədə Avropa İttifaqının Xarici Əlaqələr və Təhlükə-

sizlik Siyasəti üzrə Ali Nümayəndəsi Cozep Borrel AI Xarici İşlər Nazirləri Şurasının iclasından sonra deyib.

“Biz Avropa Sülh Fondundan Ermənistanla yardım göstərilməsi imkanlarını və Ermənistan üçün viza rejiminin liberalaşdırılması variantını öyrənəcəyik”, - o bildirib.

Avropa İttifaqı Ermənistanla müdafiə qabiliyyətini artırmaq üçün nəzərdə tutulmuş xüsusi fondan hərbi yardım göstərməkdən bundan əvvəl də imtina edib.

Bu ilin yayında bu barədə parlamentin sədri Alen Simonyan məlumat verib. O, Polşaya səfəri zamanı prezident Andrey Duda ilə görüşdə AI-nin qərarından şikayət edib. Bildirib ki, Ermənistan hökuməti inkişaf etməkdə olan ölkələrə hərbi

texnika almağa kömək etmək üçün AI-nin 2021-ci ildə yaratdığı Avropa Sülh Fondundan (EPF) “texniki yardım” istəyib. Bu mexanizm vasitəsilə AI Ukrayna, Moldova və Gürcüstana yardım ayırır. “Təəssüf ki, AI-nin Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətləri yaxşılaşdırmaq üçün vasitəçilik səyləri göstərməsi, habelə “münaqişə həssaslığı” məsələsi əsas getirilərək Ermənistanın müraciəti rədd edilib”, - deyər Simonyan vurğulayıb. O, AI-nin bu qərarının ölkəsində etirazlara səbəb olduğunu və birmənalı qarşılanmadığını bildirib. Avropa İttifaqı Ukraynaya bu ilin martında silah tədarüklü üçün Avropa Sülh Fondunun büdcəsini 2 milyard avro artırıb.

Qeyd edək ki, 2022-ci ildə Avropa İttifaqı Ukraynaya silah tədarükünün maliyyələşdirilməsi üçün Avropa Sülh Fonduna 3,6 milyard avro ayırıb.

□ **“Yeni Müsavat”**

Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin Azərbaycandakı vəzifə müddətinin 1 il uzadılması ilə bağlı qanun layihəsi Türkiyə Böyük Millət Məclisinə (TBMM) göndərilib.

Dövlət başçısı Rəcəb Tayyib Ərdoğanın imzası ilə göndərilən qanun layihəsində Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin şəxsi heyətinin Rusiya ilə Müştərek Monitoring Mərkəzində vəzifələrini davam etdirməsinin Ankaranın bölgədəki fəal rolunun və milli maraqlarının tələbi olduğu vurğulanıb. "Türkiyə Böyük Millət Məclisinin 17 noyabr 2020-ci il tarixli və 1272 sayılı qərarı və Türkiyə Böyük Millət Məclisinin 1 noyabr 2022-ci il tarixli 1348 sayılı qərarı ilə uzadılmış icazənin 17 noyabr 2023-cü il tarixindən bir il müddətinə uzadılması üçün layihə təqdim edilib", - deyə qeyd olunub.

Yada salaq ki, Ağdamda yaradılmış Rusiya-Türkiyə Birgə Monitoring Mərkəzi 2021-ci ilin 30 yanvarından rəsmən görəyə başlayıb. Türkiyə-Rusiya Birgə Mərkəzinin ümumi sahəsi 4 hektara yaxındır. Birgə Mərkəzin mühafizəsi Azərbaycan Ordusunun hərbi qulluqçuları tərəfindən həyata keçirilir.

Monitoring mərkəzinin türkiyəli şəxsi heyətinə gene-

ral-mayor Abdullah Katırcı, rusiyalı şəxsi heyətinə isə general-mayor Viktor Fedorenko rəhbərlik edirdi, indi onların rotasiya qaydasında dəyişib-dəyişdirilmədiyi haqda bilgi yoxdur. Türkiyə hərbiçilərinin Ağdamda qalma müddətinin uzadılması həm də o deməkdir ki, yaxın 1 ildə Rusiya sülhməramlıları da fəaliyyətini davam etdirəcək.

Deputat Azər Badamov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Türkiyə hərbiçilərinin Azərbaycandakı vəzifə müddətinin bir il də uzadılması milli maraqlarımıza cavab verir: "Azərbaycanla Türkiyə hər bir sahədə müttəfiqdir. Bu müttəfiqliyimiz hərbi sahəni də əhatə edir. 10 noyabr 2020-ci ildə imzalanmış üçtərəfli bəyannamədə Rusiyanın sülhməramlıları Qarabağda qalmaqda davam edəcəkdir. Çünki bu bəyannamədə sülhməramlıların fəaliyyət müddəti

Türkiyə hərbiçiləri də Qarabağda qalır, sülhməramlılar da

Ərdoğanın imzası ilə göndərilən qanun layihəsində Rusiya ilə müştərek Monitoring Mərkəzində türk hərbiçilərin vəzifələrini davam etdirməsi Ankaranın bölgədəki fəal rolunun və milli maraqlarının tələbi olduğu vurğulanıb

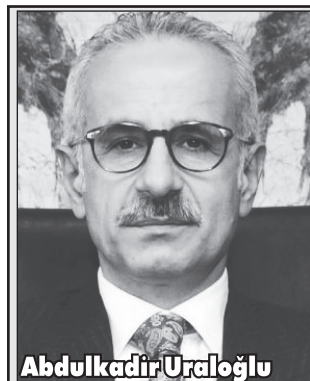
2025-ci ilə qədər göstərilib. Ona görə də Birgə Monitoring Mərkəzində türkiyəli hərbiçilərin Rusiya sülhməramlıları ilə birgə fəaliyyətə davam etməsi ölkəmizin maraqlarına cavab verir. Türkiyə parlamenti tərəfindən hərbiçilərin Monitoring Mərkəzində fəaliyyətinin yenə bir il uzadılması türk qardaşlarımızın yanımızda olması deməkdir. Türkiyə gücümüzə güc qatır və məqsədlərimizi inamla həyata keçirməyimizə güc verir. Rusiya sülhməramlıları ərazilərimizə tərk edəcəyi təqdirdə Türkiyənin hərbiçiləri də geri qayıda bilərlər. Türkiyənin 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə də yanımızda olduğunu bəyan etməsi düşmən-

ramlılarının müddəti bitəndən, onlar gedəndən sonra belə qardaş ölkə Türkiyə Azərbaycanda həm də hərbi mövcudluğunu qoruyub saxlamalıdır. Yaxın gələcəkdə Naxçıvan və Abşeronda Türkiyənin hərbi bazaları qurulmalıdır. Azərbaycan da Suriya və İraqda qardaş ölkə Türkiyə ilə birlikdə hərbi antiteror əməliyyatlarında iştirak etməlidir. O ölkənin ordusu güclüdür ki, daim real hərbi əməliyyatlarda iştirak edir, döyüşkənliyini qoruyub saxlayır".

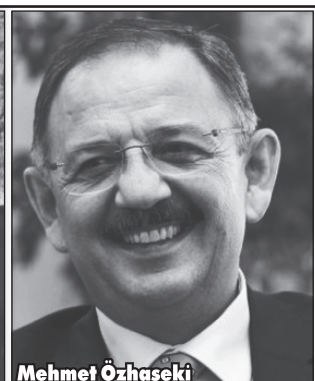
AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov da hesab edir ki, Rusiya Silahlı Qüvvələri ərazilərimizdə qaldığı sürece bu yerlərdə Tür-

Lakin Rusiya amilini heç vaxt nəzərdən qaçırmamalıyıq. Rusiya Silahlı Qüvvələri fərq etmən, sülhməramlı adı altında olsa belə nə qədər ki, Azərbaycan ərazisində qalır, təbii müttəfiqimiz olan Türkiyənin Silahlı Qüvvələri də qalmalıdır. Rusiya dostluqda və müttəfiqlikdə sadıq ölkə olmayıb, sabit siyasi xətt yürütməyib, xüsusən də qonşuları ilə mehriban münasibətlərin əvəzində daima güc dilində, hədə-qorxu dilində danışmağa üstünlük verib. Eyni zamanda regionda mürəkkəb vəziyyət qalmaqdadır. Ermənistanın vasitəçiliyi ilə Fransa fəal ekspansiya siyasəti tutub, üstəlik də Ermənistanı silahlandırır, revanşist əhval-ruhiyyənin genişlənməsinə rəvac verir. İran etibarlı qonşu sayılmaz. Fərsət düşən kimi, iç üzünü ortaya qoyur. Belə olan halda Azərbaycanın regionda təkəllüməməsi və böyük güclərin qarşısında duruş gətirməsi, həmçinin öz milli maraqlarını təmin etməsi üçün qardaş Türkiyənin hər-tərəfli dəstəyinə ehtiyacı var. Bir faktı xatırladı ki, 2007-ci ildə İranın hərbi təyyarələri və helikopterləri mütəmadi olaraq Azərbaycanın hava məkanını kobud surətdə pozurdu. Həmin vaxt Türk Hərbi Hava Qüvvələrinin "şahinlər"inin Bakı səmasında möhtəşəm uçuşlarından sonra Tehran bir daha Azərbaycandanın hava məkanını pozmağa cürət etmədi. Yaxud 44 günlük müharibə ərəfəsində Türkiyə-Azərbaycan birgə hərbi təlimlərindən sonra qardaş ölkənin "F-16" qırcılarının Azərbaycanda qalması bəzi dövlətləri müharibəyə Ermə-

Abdulkadir Uraloğlu

Mehmet Özhasəki

Türkiyəli nazirlər Azərbaycanda

Türkiyənin ətraf mühit, şəhərsalma və iqlim dəyişikliyi naziri Mehmet Özhasəki və nəqliyyat və infrastruktur naziri Abdulkadir Uraloğlu Azərbaycana səfərə gəlib. M.Özhasəki noyabrın 15-də Bakıda Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə keçiriləcək Türk Dünyasının II Meteorologiya Forumunda iştirak edəcək.

Türkiyəli nazir tədbirdən əvvəl Şəhidlər Xiyabanını və Türk Şəhidliyini ziyarət edəcək.

A. Uraloğlu isə noyabrın 16-da Zəngilanda Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna daxil olan Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilan rayonlarında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Xüsusi Nümayəndəliyi, Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi, Dövlət Gömrük Komitəsi və Elm və Təhsil Nazirliyinin (ETN) İqtisadiyyat İnstitutunun birgə təşkilatçılığı ilə "Beynəlxalq nəqliyyat-logistika dəhlizi: Zəngilandan inkişaf impulsları" mövzusunda keçiriləcək beynəlxalq elmi-praktik konfransa qatılacaq.

nistan tərəfindən açıq müdaxilədən çəkinməyə məcbur etdi. Rusiyanın 2025-ci ildə sülhməramlı missiyasını bitirdikdən sonra silahlı qüvvələri regiondan çıxaracağı barədə aydın fikri yoxdur. Müddətin başa çatmasından sonra Rusiyanın mövqeyini Ukrayna-Rusiya müharibəsinin nəticələrinə bağlayanlar da var. Ancaq bütün hallarda Azərbaycanla qarşı xarici təhlükənin dəf olunmasını və azalma tələmlərindən sonra qardaş ölkənin "F-16" qırcılarının Azərbaycanda qalması bəzi dövlətləri müharibəyə Ermə-

bunların öhdəsindən gəlmək üçün Türkiyənin simasında müttəfiqlərimiz və dostlarımızla bütün sferalarda əməkdaşlığı daha da genişləndirməli, beynəlxalq tərəfdaşlarımızın sayını çoxaltmalıyıq. Bu baxımdan da Türkiyə Silahlı Qüvvələrinin şəxsi heyətinin bir qrupunun Azərbaycanda Rusiya ilə Birgə Monitoring Mərkəzində fəaliyyətinin daha bir il uzadılması məqsədemüvafiqdir. Türkiyə Birgə Monitoring Mərkəzində bu zərurəti çox yaxşı dərk edir".

Q Cavanşir ABBASLI
"Yeni Müsavat"

Rəsmi Bakıdan Borrelin hədsiz açıqlamasına sərt reaksiya:

XİN: "...Adekvat şəkildə cavablandırılacaq"

"Avropa İttifaqının (Aİ) xarici işlər və təhlükəsizlik siyasəti üzrə ali nümayəndəsi Cozep Borrel tərəfindən Brüsseldə Xarici Əlaqələr Şurasının iclasından sonra keçirilən mətbuat konfransında Azərbaycan əleyhinə səsləndirilmiş, regiondakı realıqları qəsdən təhrif edən ittihamlar tamamilə qeyri-adekvat və qəbul edilməzdir".

Bu barədə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin (XİN) yaydığı açıqlamada qeyd edilib.

Bildirilib ki, Avropa İttifaqının 30 ilə yaxın müddətdə ölkəmizin suveren ərazilərinin Ermənistan tərəfindən hərbi təcavüzə məruz qalmasına biganə yanaşması, azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə siyasəti və insanlıq əleyhinə cinayətləri, 1 milyondan çox azərbaycanlının məcburi köçkün və qaçqın vəziyyətinə düşməsi faktını qınamaqdan çəkinməsi fonunda, Ermənistanı ifadə olunan dəstək və Azərbaycana qarşı təhdid dolu ifadələr bu qurumun qərəzli siyasətinin və ikili standartlarının bariz nümunəsidir. Aİ Xarici Fəaliyyət Xidmətinin bu və digər bölgələrdə sərgilədiyi riyakar yanaşmalardan da göründüyü kimi, bu qurum yanlış addımların qurbanına çevrilib:

"Bununla yanaşı, Ermənistanı beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə uyğun hərəkət etməyə təşviq etmək üçün heç bir addım atmayan Aİ-nin nümayəndəsinin səsləndirdiyi ittihamlar Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinə qarşı təhiddir.

Bir daha xatırladıq ki, istər 44 günlük Vətən müharibəsi, istərsə də cari ilin sentyabr ayında 24 saatlıq antiterror tədbirləri ölkəmizin suveren ərazilərində həyata keçirilib. Azərbaycan beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri çərçivəsində legitim üsullarla öz suverenliyini bərpa edib.

Aİ üzv ölkələri aqressiv separatizm meyillərindən əziyyət çəkdiyi halda, Azərbaycanın öz suveren ərazilərində mövcud təhdidlərə qarşı haqlı mübarizəsinə münasibətdə Aİ-nin xarici siyasət qurumunun ölkəmizin ərazisində separatizmi qızışdırması cəhdləri ciddi narahatlıq mənbəyidir.

Aİ tərəfinin Ermənistanı silahlandırmaq və bununla bölgəmizdə sülh və sabitliyə mane olan məkrli hərbləşmə siyasətini dəstəkləmək səyləri, bölgəmizdə yeni qarşıdurmalara sürükləyən siyasətin təşviq olunmasıdır və bunun məsuliyyəti eyni zamanda Aİ-nin üzərinə düşür. Bu məqsədlə, digər sahələrlə yanaşı, hərbi potensialın gücləndirilməsini nəzərdə tutan Avropa Sülh Təşəbbüsündən istifadə edilməsi planları bölgədə gərginliyin artmasına xidmət edir.

Bir daha xatırladıq ki, Azərbaycanla təhdid dili ilə danışmaq qəbul edilməzdir və hər hansı qeyri-dost hərəkət müsbət nəticələnməməklə yanaşı, adekvat şəkildə cavablandırılacaqdır".

Noyabrın 18-20-də İrəvanda ATƏT Parlament Assambleyasının payız sessiyası keçiriləcək. "Yeni Müsavat" qeyd edir ki, toplantı Səmərqənddə keçirilməli idi, lakin 2023-cü ilin fevralında Özbəkistan hökuməti bundan imtina etdi. Ermənistanın ATƏT-dəki nümayəndə heyətinin rəhbəri Sarkis Xandanyanın isə sessiyanın İrəvana köçürülməsi təklifi qəbul edildi. Ermənistan Milli Assambleyasının məlumatına görə, 50-yə yaxın ölkədən 300 nümayəndə gələcək. Ermənistan hökuməti payız sessiyası üçün 120 milyon dram (təxminən 300 min dollar) ayırıb.

Paşinyan hakimiyyəti bu qərarın verilməsini Ermənistanın ciddi uğuru kimi təbliğ etməyə çalışsa da, əksəriyyət heç də belə düşünmür. Erməni mediası yazır ki, ATƏT Parlament Assambleyası təmsilçi bir qurumdur, qərarlarının əhəmiyyəti azdır. Praktiki baxımdan heç nəyi həll etmir. Erməni müxalifəti isə iddia edir ki, tədbirin İrəvanda keçirilməsi qərarı anti-Rusiya mövqeyinə yuvarlanmış Paşinyan hakimiyyətinə Avropanın "mükafat və lütf nümayişidir".

"Təbii ki, İrəvanda sessiya Nikol Paşinyanın xarici siyasətdəki kəskin dəyişikliyinə mükafatdır. Ukrayna hadisələri fonunda Paşinyanın getdikcə artan qərbpərəst siyasəti, sülh danışıqlar üçün Amerika və Avropa platformalarına üstünlük verməsi, Zəngəzur dəhlizinə nəzarəti Rusiya Federasiyasına verməkdən imtinasının müqabilində İrəvana jest edilib. Ermənistan 57 dövlətin nümayəndəsi uçaçaq. Beynəlxalq siyasi heyətin kənarında olan bir ölkə üçün bu, böyük hadisədir və Nikola böyük dəstəkdir", - deyər erməni mediasında gedən yazılardan birində deyilir. Sessiyada demokratiya, insan hüquqları və humanitar, siyasi və təhlükəsizlik məsələləri müzakirə ediləcək. Aydındır ki, Ermənistan nümayəndə heyəti bu tribunadan yenə də Azərbaycan əleyhinə istifadə etməyə çalışacaq. Onu da deyək ki, ATƏT PA prezidenti xanım Pia Kauman noyabrın 12-də Azərbaycana gəlib. Kauma Azərbaycandan Gürcüstana gedəcək və orada ölkə prezidenti Salome Zurabişvili, parlamentin spikeri, bir neçə nazir, ölkənin ATƏT-dəki nümayəndə heyəti, hökumət və müxalifət partiyalarının nümayəndələri ilə görüşəcək. O, Ermənistanda baş nazir Nikol Paşinyan, parlamentin spikeri və xarici işlər naziri ilə də görüşəcək. Kaumanın Qarabağdan könüllü köçmüş ermənilərlə görüşü planlaşdırılır. Sonra o, noyabrın 18-20-də ATƏT PA-nın İrəvanda Baş Assambleyasına sədrlik edəcək.

Prezident İlham Əliyev isə noyabrın 13-də Pia Kaumanı qəbul edib. Dövlət başçısı vurğulayıb ki, artıq bu məsələlər keçmişdə qalıb. Hazırda regionun sülh gündəliyi üçün çox yaxşı imkanlar var. İ.Əliyev vurğulayıb ki, 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra sülh müqaviləsi və onun əsasını təşkil edən prinsiplər təşəbbüsü ilə də məhz Azərbaycan çıxış edib, Ermənistanla münasibətlərin normalaşdırılmasını və sülh müqaviləsinin imzalanmasını dəstəkləyir. Prezident bildirib ki, Azərbaycan hazırda birgə yaşayış və geri qayıtma hüququ ilə əlaqədar aydın və şəffaf proqramı təqdim etsə də, azərbaycanlıların Ermənistanı inkar edir və bununla əlaqədar olaraq hər hansı bir baxış ortaya qoymayıb. Görüşdə qeyd olunub ki, ATƏT Parlament Assambleyası Ermənistan və Azərbaycan nümayəndə heyətləri arasında etimadın qurulması baxımından səmərəli platforma ola bilər.

ATƏT PA İrəvanda toplaşır - Azərbaycana qarşı hazırlıq

Paşinyan komandası sessiyanın Ermənistanda keçirilməsini uğur kimi təbliğ edir, erməni müxalifəti anti-Rusiya mövqeyinə yuvarlanmış iqtidara Avropanın "lütf nümayişi" sayır

sonra sülh müqaviləsi və onun əsasını təşkil edən prinsiplər təşəbbüsü ilə də məhz Azərbaycan çıxış edib, Ermənistanla münasibətlərin normalaşdırılmasını və sülh müqaviləsinin imzalanmasını dəstəkləyir. Prezident bildirib ki, Azərbaycan hazırda birgə yaşayış və geri qayıtma hüququ ilə əlaqədar aydın və şəffaf proqramı təqdim etsə də, azərbaycanlıların Ermənistanı inkar edir və bununla əlaqədar olaraq hər hansı bir baxış ortaya qoymayıb. Görüşdə qeyd olunub ki, ATƏT Parlament Assambleyası Ermənistan və Azərbaycan nümayəndə heyətləri arasında etimadın qurulması baxımından səmərəli platforma ola bilər.

Beləliklə, ATƏT PA Ermənistanın müəhim anti-Azərbaycan tribunası, ermənipərəstlik alətidir. Qurum özünün payız sessiyasını Ermənistan-da keçirmək qərarı ilə beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətini Cənubi Qafqaza yönəltmək məqsədi güdür. Məqsəd etirazı bilavasitə Ermənistan ətrafında cəmləşdirməkdir. Ölkənin məzlum obrazını canlandırmaq başlıca xətti təşkil edir. Guya ölkə Cənubi Qafqazda demokratiya qəlasıdır və əgər dünya həmrəylik göstərməzsə, bu qala yad qüvvələr tərəfindən dağıdılacaq. ATƏT PA-nın İrəvanda sessiya keçirmək məntiqi eyni zamanda Ermənistanın anti-Rusiya siyasətinin təzahür formasıdır. Şübhəsiz ki, qurumun payız gündəliyində Bakı ilə yanaşı Moskva da təhlükə mənbəyi kimi göstəriləcək. Faktiki olaraq İrəvan özünün açıq tekstlə Rusiya əleyhinə söyləməyə cəsarət etmədiklərinə ATƏT-in deputatlarının dili ilə gündəmə gətirəcək. Tam mümkündür ki, orada Azərbaycan əleyhinə qətnəmə də qəbul edilsin. Axı dünyaya Ermənistanı qətnəmə dəstəyini əsirgəmir. Ola bilər, indidən sənədi yazıb hazır saxlayıblar da. ATƏT PA-dan, ümumən ATƏT-dən nə desən gözləmək olar.

AMİP sədri Arzuxan Əliyev "Yeni Müsavat"a açıqladı ki, bu sessiyanın harada keçirilməsindən asılı olmayaraq, Azərbaycan əleyhinə qərar qəbul ediləcəyini gözləmir. Partiya sədri qeyd etdi ki, Azərbaycan da ATƏT PA-da təmsil olunur:

"Hətta bu yaxınlarda qurumun xanım rəhbəri Bakıda oldu, bizimlə də görüşlər keçirdi. Düşünürəm ki, Ermənistan tədbiri anti-Azərbaycan tribunasına çevirə bilməyəcək. Paşinyan komandası tədbirlərini İrəvanda keçirilməsini uğur kimi təqdim edə bilər, amma növbəti tədbirlərdən biridir, xüsusi əhəmiyyət kəsb etmir". **AMİP sədri bildirdi ki, orada əleyhimizə çıxışlara cəhd olunacağı istisna deyil:** "Amma hansısa qətnəmə qəbul edilməsini gözləmirəm. Azərbaycan nümayəndə heyəti orada iştirak etməyəcək, bunu da nəzərə almaq lazımdır. Sadəcə, bu addımlar Paşinyan administrasiyasının qərb yönümlü siyasətinin tərkib hissəsi kimi dəyərləndirilə bilər. Ona görə də erməni müxalifəti dərk edir ki, bu tədbirlər Rusiyaya qarşı açılan platformalardır. Qərb təsisatlarının Ermənistanı ayaq açması, avropalı rəsmilərin İrəvana intensiv səfərləri bunu deməyə əsas verir".

Siyasi şərhçi Fuad Əliyev isə xatırladı ki, Prezident İlham Əliyev ATƏT Parlament Assambleyasının Prezidenti Pia Kaumanı qəbul edərkən mühüm məsələni onun nəzərinə çatdırıb: "Dövlət başçısı dedi ki, Azərbaycan birgə yaşayış və geri qayıtma hüququ ilə əlaqədar aydın və şəffaf proqramı təqdim etsə də, azərbaycanlıların Ermənistanı geri qayıdışı ilə bağlı geri qayıtma hüququnu Ermənistan inkar edir və bununla əlaqədar olaraq hər hansı bir baxış ortaya qoymayıb. Yeni İrəvanda keçiriləcək sessiyada bu məsələni müzakirə etməyə başlasalar, xanım Kauman özü Bakının rəyini orada yada salmalıdır. Ermənistan Qarabağ ermənilərinin qayıdışı məsələsini iclasda müzakirəyə çıxarmağa cəhd edə bilər, amma ATƏT-in parlament iclasında bu barədə danışıqları heç nəyi həll etmir. Sadəcə, İrəvan göstərir ki, Bişkekə getmir, MDB və KTMT tədbirlərinə qoşulmur, amma Paris Sülh Konfransında iştirak edir, Ukrayna konfransına qoşulur, ATƏT PA-nın İrəvanda iclaslarının keçirilməsini istəyir... Bütün bu addımları guya Kremlə görk üçün edir. Amma Paşinyan başına gələcəkləri təsəvvür belə etmir və hələ də Makrona, Baydenə güvənir. Onlara güvənənlərin yaşadıkları isə göz qabağındadır - Ukrayna alovu içində, Saakaşvili zəlif günündə..."

Ermənistanın ATƏT-dəki nümayəndə heyətinin rəhbəri Sarkis Xandanyan deyib ki, Azərbaycan, Türkiyə və Rusiya nümayəndələri İrəvanda toplantıda iştiraklarını təsdiqləməyiblər.

Emil SALAMOĞLU
"Yeni Müsavat"

Son dövrlər yenə dini mövzular, dindarlar ətrafında yaranan qalmaqallar gündəm mövzusu olub. Bunlardan biri Azərbaycanda yeni doğulan körpəyə Kərbəla torpağı yedirdilməsi oldu. Sosial şəbəkələrdə yayılan bu mənzərəni əks etdirən video geniş müzakirələrə səbəb olub. Belə ki, həmin videoda körpəyə torpaq yedizdirən şəxs bunun hədislərdən gəldiyini bildirib və fikrini belə əsaslandırıb ki, körpəyə Kərbəla torpağını yedizdirmək olar. Hər kəsi düşündürən əsas məqam isə bu durumun həmin körpənin sağlamlığında hansı fəsadlara səbəb ola biləcəyidir. Müzakirələrin fonunda həkimlər bildirib ki, yeni doğulan körpələrin immunitetini anadan aldığı immunitetin hesabına dözümlü olur. Körpələr heç nədən infeksiyaya tutula bilirlər. Həmin uşağın bədənində hər cür infeksiya daxil ola, onda bağıracaq pozuntusu, hətta sepsis və ağırlaşmalar yarana bilər.

Daha bir müzakirə isə ilahiyyatçı Hacı Təyyar Hüseynlinin dediklərindən sonra başlayıb. Onun "ginekoloji və estetik əməliyyat zamanı qadın kişi həkimlə siğə etdirməlidir" açıqlaması ictimaiyyətdə rezonans doğurub. Bu fikirlərlə razılaşmayan kəsim ilahiyyatçıya bu fikirlərinə görə sosial şəbəkələrdə tənqid və təhqirlər yağdırıblar. İlahiyyatçı növbəti dəfə açıqlama verərək, ümumiyyətlə, kişi və qadınların harada olmasından aslı olmayaraq bir yerə düşərlərsə, siğə etdirməli olduqlarını deyib: "Evli xanımlar bu cür tibbi proseslərdən öncə həkimlə dini cəhətdən müqavilə bağlamalıdır ki, kişi həkimin qadına toxunması günah sayılmasın. Bu tələb dini cəhətdən vacib sayılır. Bu, cinsi məsələ deyil, qarşılıqlı müqavilə məsələsidir. Bu ilahi qadağanın tənzimlənmə məsələsidir. Qadınlar qadın həkimlərə müraciət etsin, kişilər kişi həkimə. Bu daha rahat olar".

Milli Məclisin deputatı, ilahiyyat üzrə fəlsəfə doktoru Ceyhun Məmmədovla söhbət etdik.

- Ceyhun müəllim, elə ilk uşağa torpaq yedirdilməsindən başlayaq. Bunun dinlə əlaqəsi varmı?

- Uşağa torpağı yedirtmək mövhumatdan və xurafatdan başqa bir deyil. Əlbəttə, Kərbəlaya hörmətlə yanaşmalıyıq, bu, inancla bağlı məsələdir. Amma ifrata vararaq, uşağın sağlamlığına ziyan vuraraq belə bir addımın atılması birmənalı olaraq qəbul edilməzdir. Bunun dinlə əlaqəsi yoxdur. Bunu da heç kim dinlə əlaqələndirməyə çalışmasın. Bu, dini məsələ deyil, insanlar da diqqətli olmalıdırlar. Bunun gündəmə gəlməsi dinimizə də başucalıq gətirmir, uşağın sağlamlığına da zərər gətirir.

- İlahiyyatçı Hacı Təyyar Hüseynlinin "ginekoloji və estetik əməliyyat zamanı qadın kişi həkimlə siğə etdirməlidir" deməsinə siz necə baxırsınız?

- Çox təəssüf ki, din adından bəzi adamlar belə məsələləri ortaya qoyurlar. Bu, əslində çox utandırıcıdır. Bu cür açıqlamalar İslamı da gözəndirir. Ümumiyyətlə, İslama görə qadın yalnız qadın həkiminə müraciət edə bilər. Qadının bədəninin müəyyən hissələri var ki, onu yalnız həyat yoldaşı görə bilər. O mənada həmin açıqlama çox yanlışdır. Qadın kişi həkiminə çox ciddi zərurət yaranıqda, ölüm təhlükəsi olduqda istisna kimi müraciət edə bilər. Biri həkimin yanına öz həyat yoldaşını, bacısını gətirir, indi o da onunla siğə etməlidir? Bu nə təfəkkürdür, nə düşüncədir? Bunlar dini hərədan öyrənirlər? Bu, kökündən yanlış yanaşmadır. Ümumiyyətlə, siğə ilə bağlı fərqli yanaşmalar var. Sünnilik bunu qəbul etmir. Şiəlikdə isə siğə var. Mən inanmıram ki, şiə alimləri belə bir fətva versinlər ki, qadın kişi həkiminə gedirsə, siğə etməlidir. Bu, çox absurd, anormal bir açıqlamadır.

"Bu gün dindarların bir hissəsi fətvanı İrandan, bir hissəsi Türkiyədən alır"

Ceyhun Məmmədov: "Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi və Dini Komitə bu sahədə heç bir iş görmədiyinə görə din adından danışanlar meydan sulayır"

ləri ortaya qoyurlar. Bu, əslində çox utandırıcıdır. Bu cür açıqlamalar İslamı da gözəndirir. Ümumiyyətlə, İslama görə qadın yalnız qadın həkiminə müraciət edə bilər. Qadının bədəninin müəyyən hissələri var ki, onu yalnız həyat yoldaşı görə bilər. O mənada həmin açıqlama çox yanlışdır. Qadın kişi həkiminə çox ciddi zərurət yaranıqda, ölüm təhlükəsi olduqda istisna kimi müraciət edə bilər. Biri həkimin yanına öz həyat yoldaşını, bacısını gətirir, indi o da onunla siğə etməlidir? Bu nə təfəkkürdür, nə düşüncədir? Bunlar dini hərədan öyrənirlər? Bu, kökündən yanlış yanaşmadır. Ümumiyyətlə, siğə ilə bağlı fərqli yanaşmalar var. Sünnilik bunu qəbul etmir. Şiəlikdə isə siğə var. Mən inanmıram ki, şiə alimləri belə bir fətva versinlər ki, qadın kişi həkiminə gedirsə, siğə etməlidir. Bu, çox absurd, anormal bir açıqlamadır.

- Başqa ölkələrlə müqayisədə də böyük bir fərq çıxır ortaya. Məsələn, bir gün öncə bütün Rusiyanın Patriarxı Kiril deyib ki, regionlardan sonra federal səviyyədə də qadınların aborta sövq edilməsi qadağan edilməlidir. Onun bu tələbi Dumada dəstəkləndi, müzakirələrə çıxarıldı. Azərbaycan isə selektiv aborta görə dünya üzrə rekord qırıb. Yaxınlarda BMT nümayəndəsi bu barədə açıqlama verdi. Bu, bir SOS-dur. Bəs bizim dindarlar, dini qurumların rəhbərləri bununla bağlı niyə etiraz etmədi? Axı İslam peyğəmbəri hələ o

dövrə qış uşaqlarının öldürülməsinə qarşı çıxmışdı, qızları qorumaq möminlərə bir ismarıq, tələb idi. Selektiv abort da qızlara qarşı bir qətləmlə sayılır. Niyə dindarlarımız belə vacib məsələləri qoyub, səviyyəsiz müzakirələr açırlar?

- İlk olaraq onu deyim ki, bu gün Rusiya cəmiyyətinin inkişafında, ailə dəyərlərinin qorunmasında, milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasında Rus Pravoslav kilsəsi çox böyük rol oynayır. Mən də onların fəaliyyətini izləyirəm, onlar davamlı olaraq ailə dəyərləri ilə bağlı konfranslar, seminarlar keçirirlər, bu yaxınlarda mənə də dəvət gəlib. İndi biz rus cəmiyyətini fərqli anlayırıq, amma rus cəmiyyəti əslində çox dındardır. Öz dəyərlərinə də bağlıdır. Bu gün Pravoslav Kilsəsi də Rusiyanın dini, ictimai, siyasi həyatında vacib rol oynayır. Yeni bu gün Pravoslav kilsəsi həm milli-mənəvi dəyərləri, həm ailə dəyərlərini, həm də Rusiya dövlətçiliyinin güclənməsində müstəsna xidmətlərə malikdir. Bunu həm verilişlər vasitəsilə, həm seminarlar, konfranslar vasitəsilə yerinə yetirirlər. Çox da təsiredici bir fəaliyyət qurublar. Pravoslav Kilsəsi hazırda Rusiyanın daxilində bir dövlət rolunu oynayır. Azərbaycanda isə təəssüf ki, bu gün dini qurumların heç biri, nə Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi, nə də Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi Azərbaycanda dini duruma, dini düşüncəyə, proseslərə təsir etmək imkanındadır. Bu gün dindarların

bir hissəsi fətvanı İrandan, bir hissəsi Türkiyədən alır. Bu gün Azərbaycanda din sahəsində fəaliyyət göstərən təşkilatlara əhalinin inamı sıfırdır. Bununla bağlı heç bir ciddi iş görülmür. Bu gün həm Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi, həm də Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi bu sahədə heç bir iş görmədiyinə görə din adından danışan insanlar meydan sulayır. Təəssüf ki, bizim cəmiyyətimizdə dinlə bağlı çox ciddi problemlərimiz var. Bəzi din adından danışan insanlar, özlərini ilahiyyatçı adlandıranlar da dini gözəndirən salmaqla məşğuldur. Yeni siğə ilə bağlı açıqlama verəndən sonra Azərbaycan vətəndaşı necə dinə normal münasibət göstərə bilər. Həqiqətən də bu gün bu qədər problem ola-ola selektiv abortla bağlı problem ola-ola, cəmiyyətimizdə bundan danışan yoxdur. Abort etdirmək dinimizdə ən böyük günahlardan biridir. Yaxşı olardı ki, bizim din xadimlərimiz, din adından danışanlar da dinin həqiqi mahiyyətini cəmiyyətə çatdırsınlar. Cəmiyyətdə mövcud sosial problemlərlə bağlı fikirlər bildirsinsinlər. Get-sinlər, abortun günah olmasından, israfın günah olmasından, ədalətdən danışsınlar. Çox sərt ifadələr işlətmək istəmirəm, bu cür məsələlər isə təəssüf ki, bu gün dini qurumların heç biri, nə Qafqaz Müsəlmanları İdarəsi, nə də Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi Azərbaycanda dini duruma, dini düşüncəyə, proseslərə təsir etmək imkanındadır. Bu gün dindarların

çəkirk. Sabah görürük ki, biri Suriyada, biri Əfqanıstanda, biri də başqa yerdə döyüşür. Ona görə də yanaşma, baxış tamamilə dəyişməlidir. Biz bu problemləri həll etməliyik ki, insanlarda dinə düzgün yanaşma və inam formalaşsın. - Dini qurumların ölkənin ictimai-siyasi həyatında rolundan söz düşmüşkən, erməni kilsəsinin də fəaliyyətini burada qeyd etmək olar. Siz Rusiyada Pravoslav kilsəsinə qeyd etdiniz. Elə erməni kilsəsi də öz ölkəsində nəinki insanlara, hətta hakimiyyətə belə təsir edən qurum sayılır, yəni az qala idarəedici bir qurumdur. Biz onların Azərbaycana qarşı apardıqları siyasətində də dəfələrlə bunun şahidi olduq. Necə düşünürsünüz, bizdə dini siyasətdə nə kimi dəyişikliklər olmalıdır? Yeni bir qurum lazımdır mı? Çünki DQİDK-nın, sadəcə, tənzimləyici kimi rolunu görürük. Yoxsa Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinə əlavə səlahiyyətlər verilməlidir? Çıxış yolunu nədə görürsünüz?

- Bəz nəzərə almalıyıq ki, din mühüm faktordur. Təəssüf ki, uzun illər Azərbaycanda əvvəlki dövrdə bu məsələyə ölkə rəhbərliyindən yox, bir sıra məmurlardan asılı olaraq düzgün münasibət bəslənilmədi, düzgün dini siyasət həyata keçirilmədi. Bu gün Gürcüstanda da, Ermənistanda da, Rusiyada da, Türkiyədə də, dünyanın hər yerində dövlət dini məsələlərə çox diqqətlə yanaşır. Dövlətin öz siyasətinin həyata keçirilməsində dindən doğru formada istifadə olunur. Bu gün Gürcüstanda da, Ermənistanda da, Rusiyada da, Türkiyədə də bu qurumlar ölkənin həyatında ciddi rol oynayırırlar. Azərbaycana gəldikdə isə son illərə kimi bütün səlahiyyət Qafqaz Müsəlmanları İdarəsində idi. Amma QMI öz üzərinə düşən vəzifəni və funksiyaları düzgün yerinə yetirmədi. Bunun səlahiyyətlə heç bir əlaqəsi yoxdur. Əvvəldə demişəm, mənəm şeyx həzrətlərinə böyük hörmətim var. Amma mən düşünürəm ki, QMI vaxtında daxilində islahatlar aparsaydı, ora savadlı, bilikli, insanların etibar etdiyi şəxslər gətiril-

səydi, bu gün vəziyyət fərqli olardı. Bu gün bu səlahiyyətlər verilib Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinə. Komitənin nəzdində bir neçə təşkilat var, amma hesab edirik ki, hazırda bu qurum da öz funksiyasını tam uğurla yerinə yetirə bilmir. Yeni dövlət dinlə bağlı öz üzərinə düşənə etməyə çalışsın. Amma bu qurumlar və strukturlar çalışmalıdır. Təəssüf ki, bu qurumlarda da kifayət qədər peşəkar olmayan, din sahəsindən xəbəri olmayan insanlar çalışırlar. Bu da istəyir-istəməz prosesə öz təsirini göstərir. Hesab edirəm ki, Azərbaycanda bu sahədə islahatların həyata keçirilməsinə ehtiyac var. Qanunda bəzi dəyişikliklər edilib, amma bu gün yenə çatışmayan, səlahiyyətlər düzgün bölüşülməyən işlər var. Hesab edirəm ki, bir islahatın həyata keçirilməsinə ehtiyac var. Məsələn üçün, Türkiyə modelində nazirlik səviyyəsində qurum yaradılıb, hesab edirəm Azərbaycanda da belə bir qurumun yaradılmasına ehtiyac var.

- Ceyhun müəllim, bəziləri bildirir ki, Türkiyədə din ifrata varıb, bu, ölkəni geri apara bilər. Bu fikirlə razı-sınız mı?

- Xeyr, burada söhbət siyasətdən getmir, söhbət Türkiyə modelində dinin idarə olunmasından gedir. Türkiyə daxilində gedən proseslər var, məlumatlıyam. Mən təşkilati məsələləri nəzərdə tutaram. Bütün məscidlər dövlətin balansındadır. Məscidlər din xadimləri dövlət tərəfindən təyin olunur. İndi Azərbaycanda da təyin olunur, amma yarımçıqdır. Maliyyə-ləşdirmə və sairə... Biz bu sahədə islahatlar həyata keçirməliyik ki, qoyduğumuz məqsədlərə nail olaq. Bu gün hələ də Dini Komitə ilə QMI arasında səlahiyyət bölgüsündə bəzi problemlər qalır. Ona görə də bu istiqamətdə işlər aparılmalıdır. QMI-nin təşkilat kimi qalması nəzərdən keçirilə bilər. Amma ümumən isə bütün səlahiyyətlər dövlətə verilməlidir. Bu da peşəkar formada olmalıdır. Din xadimi səmimi, savadlı olmadıqda biz heç bir nəticəyə nail ola bilməyəcəyik.

□ Afaq MİRAYIQ, "Yeni Müsavat"

Salavatlı SU

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

"Zəmani ki, mənim bəxtimdən həmsəhərilərim də ki, sizsiniz, nə kamal var, nə ağıl var, nə beyin var; bu surətdə mənim hünerimdən nə fayda hasil olacaq, mənim şerim nəyə məsəfədir?"

(Mirzə Fətəli Axundov, "Hekayəti Molla İbrahim-Xəlil Kimyagər", 1850-ci il)

Mətbuatın, kütləvi informasiya vasitələrinin əsas funksiyalarından biri maarifçilik, xalqı bilgiləndirməkdir. Təəssüf ki, biz hazırda bu işin öhdəsindən gəlmirik. Bəzən maarifçilik cəhənnəm, cəhəlt yaymaqla məşğul olan "jurnalistlər", "publisistlər" vardır. Məsələn, onlar utanmadan hansısa piri, mollanı, cadugəri, ara həkimini reklam edə bilirlər. Özləri, uşaqları azarlayanda aptekə qaçan, elmi sınaqdan çıxmış dərman alan, xaricdə həkim axtaran bu lotular xalq üçün hansısa ucuz mistikanı, uydurmaları, cəfəngiyyatı məsləhət bilər, təbliğ edirlər.

Bugünlərdə gözüme bir xəbər dəydi. Onu izləyəndən sonra bir daha vəziyyətimizə aqlamağım tutdu. Xəbəri hansısa "jurnalist" qoltuğunun altından eşləyib çıxartmışdı, əslində heç xəbər dəyəri olmayan mövzu idi, lakin onun çatdırılma forması əcaib idi, o üzdən diqqətimi cəkdi. Qısa yazsam, hansısa dələduzlar alış-veriş saytlarında yeni, üzərində gerb olan 50, 20 qəpiklərimizin satışı elanları qoyubmuş. Guya bunları 100, 200 manata satır və ya alırlar.

Təbii ki, dünyada pul kolleksiyası toplayanlar var, bu işə numizmatika deyilir. Əgər hansısa pul raritet - nadirdirsə o zaman qiyməti nominalına nisbətə qalxa bilər. Kolleksiyaçılar üçün az tirajlı, müəyyən qiymətli metaldan yubiley, xatirə pulları buraxıla bilər. Ya da pul texniki səhvə dərc edilib, sonra dövriyyədən yığıdırılıbsa - belə də olur. Lakin bizim gerbli qəpikləri keçən ilin yayından Mərkəzi Bank rəsmən dövriyyəyə buraxıb və onlardan hazırda dükən-bazarda, kassalarda, camaatın cibində bəlkə yüz minlərlədir. Onları dəyəridən qat-qat baha dəyişdirməyə heç bir əsas yoxdur. Bu iş tərtəmiz fırıldaqdır. Bizim media bunu belə, qısaca izah etmək əvəzinə nə edib? "Ekspertlər" danışır (zəvzeyir yazsaq daha uyğundur), həmin alış saytları "reklam edilir", mənasız xəbər şişirdilib yayılır... Həmin pulların 2022-də rəsmən dövriyyəyə buraxılmağı, raritet-zad olmadığı haqda isə sıfır məlumat... Belə jurnalistikanı itə atsan, it yeməz.

Ona görə də bizdə keçilərə piano çalmağın südü artırdığına hamı inanır. Cadu çıxartmaq üçün rayonlardan xüsusi adamları paytaxta dəvət edirlər. Bu yaxında ən zirpə şirkətlərimizdən birinin müdirinin bacısı oğlunu aldadan cadugər qadın haqda xəbər oxumuş, xeyli gülmüşdüm. Bacioğlu o qədər idiot imiş ki, cadugərə on minlərlə manat və dollar, qiymətli daş-qaş xərcləyib. Nə üçün? Dayısı buna şirkətdə yaxşı vəzifə versin, daha çox hörmət qoysun deyə... Amma tək o idiot deyil ki? İdiot həm də bizik, çünki həmin şirkət ölkədə ən böyük inhisarçılardandır. Öz xidmətlərini bizə on qat bahasına sırıyır. O pulları da axırda bir lotu-cadugər əkişdirir.

Türkiyədə İsgəndər Pala adından biri var. Guya yazıçıdır. Açıqı, hər hansı kitabını oxumamışam, o üzdən qiymət verməkdə çətinlik çəkərdim. İki gün öncəyədək. Həmin gün dostlardan biri həmin bu İsgəndər əfəndinin AYB-nin mətbu orqanı olan "Ədəbiyyat qəzeti"ne verdiyi intervüdə parçanı mənə yolladı. Orada adam deyir: "Əgər bir qabdaqı suya Təkbir və ya Salavat oxusanız, digər qabdaqı suyun yanında söyüş söysəniz və ya pis sözlər işlətsəniz, suyun molekulyar dəyişimini xüsusi cihazlar vasitəsilə görə bilərsiniz". Təsəvvür edin. Biz elə bilirdik klassiklərimiz bu söhbətləri 100 il qabaq bağlayıb. Heç zad. İrəliləyiş sıfır.

Ondan başqa, guya suyun yaddaşı olması haqda gənş yayılmış cəfəngiyyatı da təkrar edib.

Əlbəttə, kim istəyir sərəmsəlsin, bunun qarşısını ala bilərik. Sadəcə, dövlət büdcəsindən, xalqın puluyla maliyyələşən AYB və onun qəzeti belə uydurmaları sərbəst yaymaq haqqına malik deyil. Hələ bu harasıdır, deyərsən, İsgəndər Pala-nı dövlət xətti ilə Bakıdakı kitab sərgisinə dəvət ediblər. "Dəyərli" intervüsünü də o istiqamətdə alırlar.

Gedim bir dualı çay içim, əsəbiləşdim.

Türkiyənin ana müxalifət partiyası - Cümhuriyyət Xalq Partiyasının (CHP) yeni başkanı Özgür Özel ilk xarici səfərini Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin (ŞKTC) ardınca Azərbaycanı edəcəyini bildirib.

"Report" xəbər verir ki, bu barədə partiya sədri "Sabah" qəzetinin köşə yazarı Donat Özəle deyib. CHP lideri ilə bağlı silsilə məqalələr dərc etdiyini bildiren müəllif yazır ki, bu məqalələrdən sonra partiya sədri ona zəng edib. D.Özel qeyd edib ki, partiya sədri əvvəlcə onunla Azərbaycanla bağlı yazdığı məqalələrdən danışdı.

"Dost və qardaş Azərbaycanın xətrinə dəymişik. Yanlış yolda olmuşuq. Bu, bizim səhvimizdir", - deyərək qəzet əməkdaşı CHP liderindən sitat götürüb.

CHP sədrinin "Can Azərbaycanın könlünü alacağına" deyən qəzet əməkdaşı Özəlin bu açıqlamasını ən düzgün seçim adlandırır.

Qeyd edək ki, CHP-nin əvvəlki rəhbəri Kamal Kılıçdaroğlu Azərbaycanla bağlı qərəzli açıqlamaları ilə yadda qalıb. Onun müşaviri Ünal Çevikköz isə hətta Türkiyəni İkinci Qarabağ müharibəsi zamanı Azərbaycana müddətli döyüşçülər göndərməkdə ittiham edib.

Noyabrın 5-də növbədən kənar qurultayda Özgür Özel yeni başqan seçilib.

Məlumdur ki, Türkiyə müxalifəti Azərbaycan iqtidarı ilə məsafəli davranmağa üstünlük verib. Azərbaycan iqtidarının da Türkiyə müxalifətinə xüsusi münasibəti olmayıb. CHP-nin sabiq başqanı 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra Prezident İlham Əliyevə təbrik məktubu göndərmişdi. Qeyd edək ki, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan CHP-nin yeni sədrini də bölücü terror təşkilatına yaxınlıq mesajı göndərməkdə suçlayıb. CHP lideri Azərbaycana gəlmək qərarını qətiləşdirsə, onun dövlət səviyyəsində qəbulu doğru anlaşılmaya bilər. Bəs o halda CHP sədrini Azərbaycana kim dəvət etməlidir? Azərbaycanın müxalifət partiyaları CHP-nin yeni sədrini dəvət edərmə?

AĞ Partiyasının sədri Turan Abbaslı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, bu, bir qədər qəliz məsələdir. Ona görə ki, hazırda Türkiyə-Azərbaycan münasibətləri siyasi qruplararası, partiyalararası münasibətlərdən daha üstündür: "Təbii ki, CHP-nin Türkiyə siyasətində və xalqı arasındakı kifayət qədər nüfuzu var. Təəssüf ki, CHP-nin indiyə qədərki fəaliyyətində Azərbaycan xətti arxa planlarda olub. Bir çox hallarda CHP-nin üzvü olan rəsmiləri qərəzli mövqedən çıxış ediblər. Hətta erməniləri haqlı, Azərbaycanı haqsız çıxarmağa çalışanları da olub. CHP-dən seçilən bəzi millət vəkllərinin bu gün belə, Azərbaycanın maraqlarına zidd bəyanatları olub. Bir çox hallarda CHP Türkiyə-Azərbaycan münasibətlərini daxili rəqəbat predmeti kimi opponentlərinə qarşı istifadə edir. Türkiyədə Azərbaycana mü-

CHP-nin yeni liderini Bakıya kim dəvət edəcək - gözlənilməz gəlişmə

Özgür Özel ölkəmizə gəlmək qərarını qətiləşdirsə, onun dövlət səviyyəsində qəbulu doğru anlaşılmaya bilər, bəs o halda...

nasibət birmənalı olmalıdır. Necə ki, Azərbaycanda Türkiyəyə birmənalı müsbət fikir var. CHP-nin yeni lideri Özgür Özəlin Azərbaycanla münasibətlər məsələsində səsləndirdiyi fikirləri müsbət qarşılayırıq. O ki qaldı dəvət məsələsinə, hələlik belə bir ənənə olmayıb. Türkiyədə prezident və baş nazir seçilən şəxslərin Şimali Kiprdən sonra ilk rəsmi səfərlərini Azərbaycana etməsi kimi ənənə formalaşmışdır.

Amma CHP və ümumiyyətlə, Türkiyə müxalifəti ilə bağlı belə bir ənənənin olduğunu söyləyə bilmirik. İndi Türkiyənin ana müxalifəti olan CHP-nin yeni başqanı müsbət dönüş yaratmağa və ənənə formalaşdırmağa çalışırsa, çox müsbət haldır. Cənab Özel Azərbaycana səfərə gəlmək istəyirsə, buyursun, gəlsin. Azərbaycan Türkiyəyə qardaş ölkədir. Necə ki, biz Türkiyəni vətənimiz hesab edərək oraya gedib-gəlirik, onlar da Azərbaycana gələ bilərlər. Azərbaycan iqtidarının indiki məqamda CHP liderini dəvət edib-etməməsi, qəbul edib-etməməsini söyləyə bilmərik. Mənə belə gəlir ki, bu məsələ Azərbaycan iqtidarı ilə AKP arasında konsensusla həll olunması məsələsidir. CHP liderinə "gəlmə" demək düzgün olmaz. "Gəlsin və ən yüksək səviyyədə qəbul edilsin" yanaşması da düzgün olmaz. Çünki Azərbaycan iqtidarı ilə Türkiyə iqtidarının hazırkı münasibətlərini də unutmaq olmaz. İstənilən siyasi münasibətlər iki dövlət arasında münasibətlərə xələf gətirməyəcək formada qurulmalıdır.

T.Abbaslı dedi ki, rəhbərlik etdiyi partiya CHP ilə ideoloji baxımdan ayrı-ayrı partiyalar olduğu üçün onlarla müttəfiqlik münasibətləri olmayıb: "Yəqin ki, olma-

yacaq. Amma Azərbaycanda CHP ilə eyni, yaxın xəttə olan hər hansı partiya Özəli dəvət edə bilər. Burada heç bir problem görmürəm".

AMİP sədri Arzuxan Əliyev isə bildirdi ki, CHP zamanında böyük Atatürkün yaratdığı, uzun müddət rəhbərlik etdiyi, Türkiyənin həyatında önəmli rol oynamış siyasi təşkilatdır. Kamal Kılıçdaroğlunun rəhbərliyi dövründə CHP-nin Azərbaycana yönəlik müsbət fəaliyyəti olmayıb: "Bu fikri yeni sədr Özgür Özəlin də dilə gətirib mövqə sərgiləməsi ümidləri artırır. Özgür Özəlin Azərbaycana kimin dəvəti ilə gələcəyi hələ məlum deyil. Yəqin ki, hakim partiya ilə münasibətlər qurub gəlməsi gözləniləndir. Yaxud da hansısa ictimai-siyasi şəxsin dəvəti ilə Azərbaycana təşrif buyura bilər. İstənilən halda, bu addım atılacağına, tərifimizdən təqdir olunacaq. AMİP-lə CHP fərqli platformalardadır - AMİP sağ mərkəzçi partiyadır, CHP fərqli ideologiyaya sahibdir. Buna baxmayaraq, qardaş dövlətin ana müxalifət partiyası olan CHP-nin Azərbaycanla və siyasi partiyalarla münasibətlərinin yaxşılaşması istiqamətində addımlar atılacağına, adekvat münasibətimiz olacağı".

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı isə bildirdi ki, CHP Mustafa Kamal Atatürkün adı ilə bağlı partiyadır, ona görə də həmin partiyanın Azərbaycan siyasəti əsl qardaşlıq münasibətləri ilə uyğun olmalıdır: "Türkiyədə CHP tarixi olan bir partiyadır və Atatürk ənənələrinə qayıtmalıdır. Təəssüf ki, bu ənənələrdən, Atatürk prinsiplərindən xeyli uzaqlaşmışdır. İndi yeni başqanın bu xoşagəlməz vəziyyəti müsbət dəyişmək istəyindən çıxış etməsi yaxşı

haldır. Real addımlar atılacağına, çox gözəl. Azərbaycanla münasibətlərdə xüsusilə ciddi müsbətə dönüşə ehtiyac var. Kamal Kılıçdaroğlunun və onun ətrafında olan bəzi şəxslərin son dövrlərdə açıq-aşkar anti-Azərbaycan mövqeyini nümayiş etdirməsindən narazılıq var idi. Ona görə də hesab edərdim ki, Azərbaycana münasibət dəyişməlidir. Əgər Azərbaycana səfər etməyi düşünürsə, o deməkdir ki, münasibətləri düzəltmək qərarındadırlar. Bu da müsbət haldır. Azərbaycan hakimiyyəti Türkiyənin hakim partiyası ilə əməkdaşlıq edir, bu öz yerində, amma Türkiyənin müxalifət partiyaları ilə də münasibətlərdən qaçmaq olmaz. Eyni zamanda Türkiyənin iqtidarı, hakim partiyası Azərbaycandakı müxalifət partiyaları ilə də normal münasibətlər qurmağa çalışmalıdır. Yeni bizim qardaşlığımız bütün sahələri əhatə etməlidir".

A.Nağı hesab edir ki, CHP-nin yeni lideri Azərbaycana gəlişsə, yaxşı olar ilk növbədə YAP-ın dəvəti ilə gəlsin və hakimiyyətlə normal münasibətlər qurulsun: "Türkiyə hakimiyyəti də yəqin ki, anlayışla qarşılayacaq ki, bu addım iki qardaş ölkənin münasibətlərinin daha da sıxlaşması naminə atılan addımdır. Eyni zamanda CHP liderini Azərbaycana müxalifətdən də hər hansı partiya dəvət edə bilər. Buna da qısqanclıq olmalıdır. Azad Vətən Partiyası tərəfindən dəvət edilməsi istisna olunmur. Sadəcə olaraq, biz hələ onların hərəkətlərində doğrudan da CHP-nin bizim istədiyimiz kimi əvvəlki ənənələrə dönüşü görmürük. Bu dönüş baş verərsə, biz dəvətlə bağlı düşüncə bilirik".

□ **Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

• rəvanın təhlükəsizlik sahəsində yeni tərəfdaşlar axtarışı və Paşinyan hökumətinin anti-Rusiya davranışları diqqətlə izlənməkdədir. Son olaraq Paşinyan KTMT-nin Minsk toplantısında iştirak etməkdən imtina edib.

“Kreml Paşinyanın KTMT-nin Minskə keçiriləcək iclasında iştirak etməyəcəyinə təəssüflənir”. Bunu Kremlin sözçüsü Dmitri Peskov deyib. “Belə görüşlər qeydləri müqayisə etmək və fikir mübadiləsi aparmaq üçün yaxşı səbəbdır. Moskva başa düşür ki, hər bir hökumət və ya dövlət başçısının öz iş qrafiki və şəraiti ola bilər. KTMT aktual olaraq qalır və blok çərçivəsində təşkil olunan görüşlər bu qarşılıqlı fəaliyyət formatına olan tələbatı göstərir”, - o bildirib.

Ermənistanın “Past” nəşri yazır ki, Paşinyan bəzi ekspertlərin və media nümayəndələrinin iştirakı ilə qapalı görüşündə qeyd edib ki, ölkənin xarici siyasət vektorunda dəyişikliklər var. Baş nazir onu da bildirib ki, dəyişiklik rəsmi

Beş minlik ordu, iki qarnizon

tam hazır... - Moskvanın şok Qafqaz planı

İrəvan təhlükəsizlik sahəsində yeni tərəfdaşlar axtarır, Paşinyan qapalı görüşdə incəlikləri açıqlayıb; Rusiya Gümrü və Erebunidəki bazalarını çıxaracaq, yoxsa..?

yətini gizlətmir. Bu, işləməyəcək. Biz tarixən buradayıq və heç yerdə yox olmayacağıq. Bizim tərəfdaşlarımız, müttəfiqlərimiz bunu çox yaxşı bilirlər”, - deyə diplomatik idarənin rəhbəri bildirib.

Lavrovun “biz tarixən buradayıq” sözlərinin Ermənistanı aid və mesaj olduğu isə şübhə doğurmur. Nəzərə almaq lazımdır ki, Gümrüdəki 102-ci hərbi bazanın beş minə yaxın şəxsi heyəti var. 1995-ci ildə yaradılıb və 49 il müddətinə dövlətlərarası müqaviləyə əsasən,

natçısı kimi Qərblə əvəzləmək cəhdi tək cəhdə Rusiyanın deyil, həm də Azərbaycan və Türkiyənin də etirazına səbəb olacaq. “Ermənistanın seçimi yoxdur, çünki Rusiya hərbi bazasını tərk etmək onun təhlükəsizlik səviyyəsini xeyli aşağı salacaq. Ermənistanın Cənubi Qafqazda Qərbin forpostuna çevrilə biləcəyi göz qabağındadır”, - deyə bildirib.

Politoloq fikrincə, Gümrüdən qoşunların çıxarılması istər Moskva, istərsə də İrəvan üçün sərfəli deyil:

xamaq?

Professor Qabil Hüseyinlin “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, bu suala cavabı Lavrovun bəyanatında axtarmaq lazımdır. Onun fikrincə, Rusiyanın baş diplomatının açıqlaması Ermənistanı bir siqnal idi: “Görünür, Rusiya dirənmək niyyətindədir. Amma əvvəlki müqavimət potensialı qalmayıb. Bu ölkə zəifləyir, Ukrayna müharibəsindən qabaqkı qüdrəti qalmayıb, ona görə də Mərkəzi Asiya və Cənubi Qafqazı tədricən tərk

Ermənistan mina istehsalında “liderdir”

Piyadalar Əleyhinə Minaların Qadağan Olunması Uğrunda Beynəlxalq Kampaniya Ermənistanın mina istehsal edən ölkə olduğunu qeydə alıb.

Modern.az xəbər verir ki, bu, beynəlxalq təşkilatın hazırladığı “Landmine Monitor Report 2023” layihəsində əksini tapıb. Bildirilib ki, əvvəlki illərdə mina istehsal edən ölkələrin sayı 55-dən 11-ə enmişdi, ancaq Ermənistanın da mina istehsalçısı olduğu nəzərə alınmaqla 12 ölkənin mina istehsal etdiyi müəyyənən.

Qeyd olunub ki, Azərbaycan minaların qadağan olunmasını nəzərdə tutan konvensiyaya qoşulmayıb:

“Rəsmi olaraq bildirilib ki, bu konvensiyanın məqsədlərini, o cümlədən də minaların tamamilə qadağan olunmasını dəstəkləyir, ancaq Ermənistanla sülh müqaviləsinin olmaması, ətrafında olan ölkələrin heç birinin bu konvensiyaya üzv olmaması və hazırda regionda yaranmış vəziyyət səbəbindən bu konvensiyaya qoşula bilməyib. Azərbaycan təcavüzə məruz qalmasına baxmayaraq, yeni minaların qoyulmasını həyata keçirməyib. Buna baxmayaraq, Azərbaycan bu konvensiyaya dəstəyini bildirdiyini göstərməkdədir. Azərbaycan 2005-ci ildən başlayaraq BMT-nin Baş Assambleyasında bu müqavilənin universalizasiyasına yönəlmiş və hər il keçirilən səsvermədə qətnamələrin lehinə səs verir. Azərbaycan dəfələrlə bildirib ki, piyadalar əleyhinə mina istehsal və eksport etmir. Ölkədə minaların təmizlənməsini həyata keçirir, mina təhlükəsinə dair maarifləndirmə proqramları davam etdirilir”.

Ermənilər çağırış yaşını yenə artırmaq istəyir

Ermənistanda hakim partiyanın deputatı Hayk Sarkisyan hərbi xidmət yaşını artırmaq təklif verib. Bu barədə “Sputnik Armenia” məlumat yayıb.

Belə ki, təklif hərbi xidmətə çağırış yaşının son həddi ilə bağlıdır. Deputat hərbi xidmətə çağırış yaşının son həddinin artırılmasını təklif edib.

Erməni deputat keçirdiyi brifinqdə bəyan edib ki, ölkədə sözlügedən hədd çox aşağıdır. H.Sarkisyan müxtəlif ölkələrlə müqayisələr aparıb.

şəkildə elan olunmayacaq, çünki bir sıra xarici tərəfdaşlar, xüsusən də İran ölkə siyasətində bu dönüşün əleyhinədir. O, qapalı görüşdə əlavə edib ki, xarici siyasətdə dəyişiklik prosesi artıq başlayıb, davam edir, sakit və “yumşaq” şəkildə baş verəcək. Paşinyan bundan sonra KTMT və MDB-nin fəaliyyətində iştirak etməyəcəyini də açıqlayıb. Həmçinin hökumət artıq bu strukturların əvəzləyicilərini axtarır və əmin olduğunu bildirib ki, tezliklə də tapılacaq.

“Avropa İttifaqı Rusiyanı Mərkəzi Asiya və Zaqafqaziyadan sıxışdırıb çıxarmaq planlarını gizlətmir, amma buna nail olmaıcaq”. Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov açıq görünən strateji rəqabətə belə cavab verib. “Avropa İttifaqı bizi hər cür cilovlamaq, Mərkəzi Asiya və Cənubi Qafqazdan sıxışdırmaq niy-

MDB-nin Birgə Hava Hücumundan Müdafiə Sistemi çərçivəsində döyüş növbətçiliyindədir. Bu müqaviləyə əsasən, Rusiyadan heç bir rüsum alınmır. Bazanın əsasını Zaqafqaziya Hərbi Dairəsinin 127-ci motoatıcı diviziyası təşkil edirdi.

2006-2007-ci illərdə Rusiya Qüvvələr Qrupunun Zaqafqaziyadakı qərargahı, o cümlədən şəxsi heyətin və silahların bir hissəsi Gürcüstan ərazisindən bura köçürülüb. Bazanın iki qarnizonu var: Gümrüdə və İrəvanda. Aviasiya komponenti Erebuni aerodromunda yerləşir. Baza “S-300” zenit-raket kompleksi və “MiQ-29” döyüş təyyarələri ilə təchiz olunub. Baza təchiz etmək üçün yük qismən hava yolu ilə çatdırılır, qismən də Gürcüstan ərazisindən keçir. **Politoloq Aleksey Naumov** hesab edir ki, Rusiyanı təhlükəsizliyin təmi-

“Rusiyanın Gümrüdəki bazası Cənubi Qafqazda öz təsirini saxlamaq, eləcə də Ermənistanın dövlətçiliyini qoruyub saxlamaq üçün lazımdır. Siyasi kursundakı bütün dalğalanmalara baxmayaraq, bizə İrəvan hələ də müttəfiq kimi lazımdır. Rusiya özü Gümrüdəki hərbi bazasından imtina etməyəcək. O, Paşinyanın Qərbə üz tutduğunu görür, amma özü hərbi sahədə münasibətlərin kəsilməsinə təşəbbüs etməyəcək. Paşinyan isə Rusiyadan başqa müttəfiqlər tapmağa çalışır. Nəticədə mürekkəb və gərgin vəziyyət müşahidə olunur. Bunu Lavrovun bəyanatında, Ermənistanın bitməyən anti-Rusiya isterikalarında, Kremlin isə hələ də səbrlə gözləməsində görmək olar. Amma hövsələdən çıxmaqda olan Putinin ən son həddə reaksiyası nə olacaq - Gümrüdəki qoşunlarını ermənilərə qarşı istifadə etmək, yoxsa bazanı sakitcə çı-

edəcək. Bunun qarşılığında hansısa addımlara gedə, iğtişaşlar törətməyə cəhd edə bilər, lakin Rusiya regionda daha əvvəlki qədər dominant, hakim ola bilməyəcək”.

Analitik Elxan Şahinoğluna görə, Paşinyan və Avropa İttifaqı Rusiya əleyhinə birgə oyun qurublar. Onun fikrincə, Avropa İttifaqı Ermənistanı müşahidəçi missiyasının sayını guya ona görə artırır ki, Azərbaycanın Ermənistan ərazisinə müdaxilə etmək təhlükəsi var: “Əslində İrəvanla Brüssel arasında artan sayı sırf Rusiya ilə bağlıdır. İrəvan və Brüssel “Azərbaycan təhlükəsi” bəhanəsi ilə Rusiyanı Ermənistanıdan sıxışdırıb çıxarmağa çalışırlar. Bunun bizə aidiyyəti

yoxdur. Bu, Ermənistanla Rusiya arasındakı problemdir. Ancaq orası da var ki, Rusiyanın Cənubi Qafqaza təsir imkanları azalarsa, bu, Azərbaycan üçün də faydalıdır”.

Siyasi şərhçi Ramiyə Məmmədova Gümrüdəki bazanın İrəvana doğru irəliləməsini hazırda mümkün görmür: “ABŞ öz kəşfiyyatını Ermənistanı yerləşdirib, Fransa da regionda hərbi mövcudluğunu yaratmağa çalışır, belə situasiyada baş-

qa bir dövlətə məxsus ordunun bazadan çıxıb Ermənistanıda hərbi çevriliş etməsinə çox sərt reaksiya veriləcək. Ermənistan ordusu da rusların hərəkətlərinə, hər halda, tamaşaçı qalmaz. Mən bu ssenarini hələlik istisna edirəm. Bəlkə Ermənistanıda iğtişaşlar, xaos yaşansa, o zamanda sabitliyi bərqərar etmək adı ilə rus qoşunları müdaxilə edə bilər”.

□ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

Noyabrın 14-də Milli Məclis 2024-cü ilin dövlət büdcəsinin müzakirəsini Sahibə Qafarovanın sədrliyi, baş nazir və hökumət üzvlərinin iştirakı ilə davam etdirdi.

Deputat Qüdrət Həsənov quliyevin sözlərinə görə, büdcə zərfi və Hesablama Palatasının rəyi ilə tanış olanda təəssüf hissi müşahidə edirik ki, 10 milyon əhalisi olan ölkəmiz üçün 34 milyard 173 milyon manat gəlirləri olan büdcə olduqca kiçikdir: “Onun da 12 milyard 781 milyon Dövlət Fondundan transferdir. 2023-cü ildə Ümumi Daxili Məhsul real ifadədə cəmi 0,5 faiz artıb. Sanki durğunluq dövrünə qədəm qoymuşuq. Həsəlatın pay bölgüsü sazişləri üzrə mənfəət vergisi hasilatın gündəlik 22 min barell azalması səbəbindən 2024-cü il üçün 1 milyard 975 milyon manat proqnozlaşdırılır ki, bu da cari ildə 2 dəfə azdır. Dövlət Neft Fondundan transferlər çıxılırsa, dövlət büdcəsinin gəlirləri 2022-ci ilə müqayisədə 6, 2023-cü ilə müqayisədə isə 3, 4 faiz azdır. 2024-cü ilin büdcəsindəki 282,5 milyonluq artım Dövlət Neft Fondundan tranferlər hesabınadır. İqtisadiyyatımızın neft gəlirlərindən asılılığına son qoymaq və büdcə gəlirlərini əhəmiyyətli ölçüdə artırma bilmək üçün ciddi islahatlar həyata keçirməliyik. Biz hamımız hansısa sahələrə daha çox vəsait ayrılmasını təklif edirik. Amma çox təəssüf ki, büdcəmizin həcmi bizim qədər 10 milyon əhalisi olan, amma büdcə gəlirləri bizdən ən azı 3 dəfə artıq olan Avropa ölkələrinin büdcəsinə necə yaxınlaşdırılması barədə az təklif veririk. Halbuki qiymətləri qaldıranda Avropa ölkələrinin vəziyyətdə çox istinad olunur”.

Deputat Vahid Əhmədov qeyd etdi ki, 2024-cü ilin büdcə vəsaitlərinin 9,3 milyard manatı, yəni büdcəsinin 25, 5 faizi müdafiə və təhlükəsizlik məsələlərinə ayrılıb. Eyni zamanda vəsaitlərin 43 faizinin sosial sahəyə ayrıldığını bildirdi.

Deputat Əziz Ələkbərlı təmsil etdiyi Saatlı rayonunun bəzi problemlərini hökumət üzvlərinin diqqətinə çatdırdı: “Həm də bunu tək-cə adamların sosial vəziyyətini yaxşılaşdırmaq üçün etməyirəm, həm də bu problemləri illərdir həll etməyən bəzi məmurların insanların tənə və qınaq obyektı olmaması üçün edirəm. Yəninizdə olar, düz bir il bundan əvvəl yeni ilin büdcə müzakirəsində bu tribunadan təmsil etdiyim Saatlı rayonunun qaz problemini qaldırdım və bildirdim ki, Saatlı rayonunun hər dörd kəndindən birində mavi qaz yoxdur, yəni bu kəndlərə qaz çəkilişi həyata keçirilməyib. Və onu da xatırlatdım ki, dövlət başçısı 2011-ci il may ayının 5-də Saatlı rayonuna səfəri zamanı tapşırıq verib ki,

Milli Məclisdə gərgin büdcə müzakirələri

Deputat: “Biz hamımız hansısa sahələrə daha çox vəsait ayrılmasını təklif edirik, amma çox təəssüf ki...”

2012-ci ilin sonuna qədər Saatlı rayonunda qazlaşdırma 100 faiz olmalıdır. Mən bu çıxışı edəndə artıq noyabr ayının 2-ci yarısı idi və çıxışımın sonunda onu da xatırlatdım ki, artıq qış qapını kəsib. Həmin kəndlər, təəssüf ki, bu qışı da qazsız keçirməli olacaqlar. Təklif etdim ki, heç olmasa, müvafiq qurumlar həmin kəndlərin əhalisinin təcili olaraq ucuz qiymətə alternativ yanacaq təmin olunması barədə fikirləşsinlər. Bilirsiniz nəticəsi nə oldu? Mən güman edirdim ki, sərt çıxış etmişəm, yaqin bu çıxışdan sonra kimlərsə narahat olacaq, zəng edib nə isə bir izahat verəcək. Amma təəssüf edirəm ki, Mirzə Ələkbər Sabir demiş, atılan toplara heç diksinən də olmadı. İndi bu çıxışmdan sonra bir nəticə hasil olacaq ya yox, bunu da zaman göstərəcək”.

Anar İsgəndərov qeyd etdi ki, Azərbaycan öz tarixində ilk dəfə parlament səviyyəsində büdcə müzakirəsini 1918-1920-ci illərdə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə keçirib: “O zaman büdcənin formalaşdırılması üçün yeganə gəlir sahəsi xam neft olmuşdu. Çox təəssüflər olsun ki, bolşevik Rusiyası Azərbaycanda siyasi böhran yaratmaqla kifayətlənməyərək onu iqtisadi böhranla sərt imtahana çəkdi, Bakı neftini almaqdan imtina etdi. Beləliklə, 1920-ci ilin aprel işğalı müstəqilliyimizə son qoydu, parlamentdə büdcə müzakirəsini və hökumətin hesabatını ləğv etdi”.

A.İsgəndərov bildirdi ki, 70 illik sovet dövründə parlamentdə büdcə müzakirəsi formal xarakter daşı-

yır, çünki hər bir müttəfiq respublikanın büdcəsi mərkəzdə təsdiq olunurdu: “Azərbaycan yenidən dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra parlamentdə büdcə müzakirəsi 1918-1920-ci illərin ənənələrini bərpa etdi. 2024-cü ilin büdcə layihəsi tarixi bir ildə müzakirə olunur. 2023-cü il “Heydər Əliyev ili”dir. Bu ilin tarixi məziyyətləri haqqında kifayət qədər danışmaq olar. Yüz il bundan əvvəl sovet rəhbərliyinin xeyir-duası ilə Azərbaycanın tarixi torpaqlarında Dağlıq Qarabağ muxtar qurumu yaradıldı. Bu qurum yarandığı gündən Azərbaycana qənim kəsildi və 90-cı illərin sonunda nəinki Azərbaycandan ayrıldı, torpaqlarımızın böyük bir hissəsini işğal etdi, bir milyon insanı qaçqın və köçkün həyatına yaşamağa məhkum etdi. Məhz Ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulan ordu quruculuğu Ali Baş Komandan İlham Əliyev tərəfindən uğurla inkişaf etdirildi. 44 günlük Vətən müharibəsi nəticəsində düşməni darmadağın edildi, torpaqlarımız işğaldan azad edildi, quruculuq işləri başladı. 2023-cü ilin sentyabrında separatçı mövqeyində dayananaraq, Azərbaycan qanunlarını qəbul etməkdən imtina edən separatçı qurum rəhbərliyi darmadağın edildi. Beləliklə, 100 il bundan əvvəl yaradılan separatçı qurum tarixi arxivinə verildi. Bu gün Azərbaycanın uğrəngli bayrağı bütün torpaqlarımızda şərəflə dalğalanır. Məhz 2024-cü ilin dövlət büdcəsi tarixi bir dövrə təsadüf edir. İşğaldan azad olunan şəhər və kəndlərimiz ilk dəfə dövlət

büdcəsinə cəlb olunub”.

“Fərqli fikir demək, tənqid etmək, bəzən çıpaq haqqı söyləmək çox çətin-dir. Çünki dövlətçiliyi nəzərə almalısan, rəhbərliyi pis vəziyyətdə qoymamalısan və həm də qərəzli görünməməlisən. Çalışmam ki, bu incə məqamları nəzərdən qaçırmayım”. Bunu isə deputat Razi Nurullayev söylədi. Bildirdi ki, həm parlament rəhbərliyinə, həm də baş nazir Əli müəllimə dərin hörməti var: “Deyəcəklərim onun üçündür ki, sizlərdən kömək gözləyirəm. Dövlətim sevirəm və istəyirəm ki, zəfər çalan ordu, xalq ləyaqətli yaşasın. Xalqı, ordunu qələbəyə aparan Prezidentin başı daima uca olsun. Hörmətli Sahibə xanım! Bir sıra dövlət qurumlarında müavinlik institutu işləmir. Müavinlərin konkret vəzifələri var və qanunla və daxili nizamnamə ilə tənzimlənir. Niyə işlək deyil? Əgər müavin də gedib hər xırda məsələni qurumun birinci şəxsi ilə razılaşdırırsa, o zaman tərəzi pozulur. Siyasi və yüklü məsələləri etməsi vacibdir və bunu qəbul edirik. Elə qurumlar var ki, orada müavinlik institutu formal xarakter daşıyır. Rəhbər səlahiyyətləri və sahələri köməkçiləri və özünə yaxın adamlar arasında qeyri-rəsmi olaraq bölür. Bu, yolverilməzdir və adlar çəkəmsən, aləm dəyər burada bir-birinə, amma ayrılıqda bölüşə bilərəm. Amma deyim ki, az qala 60% dövlət qurumları bu mexanizmlə işləyir. Biz, şükür Allahla, güclü dövlət qurmuşuq. Dövlətin mexanizmi olmalıdır və saat kimi işləsin gerek. Dövlət qurumu MMC deyil, adında dövlət var. İkincisi, vəzifəli şəxslər qurumun adında-

ki “dövlət” sözünü nəzarət və monitoring kimi başa düşürlər. İnanın ki, hörmətli Sahibə xanım, bəzi dövlət idarələrinə imkan verilə, hamısı istintaq idarəsi yaradar. İmkan verilə, bir qurum içində, onlarla nəzarət və monitoring mexanizmi radarlar ki, ancaq vətəndaşı, sahibkan tutub gətirib məhşər ayağına çəksinlər. Vallah, imkan verilə, nəzarətə də nəzarət yaradarlar. Bu qədər çək-çevir, nəzarət, monitoring, sorğu-sual, süründürməçilik, qanuna xor baxma, öz mənafeyini dövlətin və xalqın mənafeyindən üstün tutma və özbaşınalıq kimi hallar xalqı narazı

büdcəsinə müzakirə edirik. Həm də dövlət büdcəsinin birinci oxunuşda müzakirə edirik. Amma bəzi həmkarlar ikinci, üçüncü oxunuşda müzakirələr aparırlar”. Z.Əsgərov dedi ki, gəlin birinci oxunuşun tələblərinə əməl edək. **Deputat Sabir Rüstəm-xanlı dedi ki, Neftçala əhalisinin əsas ehtiyacı yeni iş yerlərinin açılması ilə bağlıdır.** “İnsanlar sosial yardım la yanaşı, iş istəyirlər. Bütün rayonlar üçün bu problem var. Neftçalanın 15-dək kəndində qaz yoxdur. Qaz çıxarılan rayonda bu, bir paradoksdur” - deputat bildirdi.

Sədr Sahibə Qafarova R.Nurullayevə iradını bildirdi. Qeyd etdi ki, indiyədək deputatın çıxışına görə parlament rəhbərliyi hər hansı irad bildirməyib: “İkincisi də siz istəməzsiniz, parlament rəhbərliyini pis vəziyyətdə qoya bilməzsiniz!” **Spiker deputatın Zəfər büdcəsi haqqında danışmamasını da ona irad tutdu. Sədr təəssüflə bildirdi ki, bir neçə çıxışda dövlət büdcəsi, Xankəndi büdcəsi barədə nəse deyilmədi:** “Niyyə bir söz tapıb, Xankəndinin büdcəsi barədə nəse deyilmədi? Sonra da deyirsiniz ki, xanım sədr müdaxilə edir. Müdaxilə etməyim bəs nə edim? Biri deyir insanlardan qaçırıq. Biz nə zaman camaatdan qaçırıq?! Bu VI çağırışda deputatlar xalqla bir yerdə olan vaxtı bundan əvvəl nə vaxt olub? Niyyə məni bunu deməyə məcbur edirsiniz? Razi müəllim sizə isə tövsiyə edirəm ki, çıxışlarınızın stilistikasına baxasınız - qoçuluq və s. Siz nazirlikləri, dövlət qurumlarını nədə ittiham edirsiniz - qoçuluqda? Danışanda fikirləşin!”

Ardınca deputat Ziyafət Əsgərov söz aldı: “Hörmətli həmkarlar, biz hökumətin hesabatını dinləyirik, dövlət

büdcəsinə müzakirə edirik. Həm də dövlət büdcəsinin birinci oxunuşda müzakirə edirik. Amma bəzi həmkarlar ikinci, üçüncü oxunuşda müzakirələr aparırlar”. Z.Əsgərov dedi ki, gəlin birinci oxunuşun tələblərinə əməl edək. **Deputat Sabir Rüstəm-xanlı dedi ki, Neftçala əhalisinin əsas ehtiyacı yeni iş yerlərinin açılması ilə bağlıdır.** “İnsanlar sosial yardım la yanaşı, iş istəyirlər. Bütün rayonlar üçün bu problem var. Neftçalanın 15-dək kəndində qaz yoxdur. Qaz çıxarılan rayonda bu, bir paradoksdur” - deputat bildirdi.

S.Rüstəm-xanlı dedi ki, bu gün bizim Böyük Qayıdış proqramımız var. Əlavə etdi ki, ikinci qayıdış proqramına da ehtiyac var, bu da ucqarlardan iş ardınca Bakıya gələnlərin öz yurdlarına qayıdışı ilə bağlıdır. Deputat Bakıya axın edən vətəndaşlarımızın bölgələrə qayıdışını təmin etməkdən ötrü iş yerlərinin yaradılmasını zəruri saydı.

Deputat genefondumaza vurulan zərbədən də danışdı. Dedi ki, xaricdəki donor təşkilatların əli ilə aparılan təhlükəli təbliğatdan biri də budur ki, analar bir uşağa dünyaya gətirsinlər və uşağa süd verməsinlər. Eyni zamanda deputat Türk əsri ilə əlaqədar görülməli olan işlərdən danışdı. Bildirdi ki, Türk əsri naminə dövlət başçıları zəruri addımlar atır, amma digər sahələrdə də atılmalı addımlar, görülməli işlər var. “Bakının coğrafi mühiti, yüklənməsi tələb edir ki, bir sıra müəssisələr, universitetlər Xankəndinə, Ağdam köçürülsün. Biz niyyə Nargin adasını abadlaşdırıb, camaatın üzünə açmırıq?” - S.Rüstəm-xanlı çıxışını bu sözlərlə bitirdi.

Müzakirələrdən sonra büdcə sənədi ilk oxunuşda qəbul edildi.

Daha sonra komitə sədri Musa Quliyev “İşsizlikdən Sığorta Fondu”nun və “Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun 2024-cü il üzrə büdcəsi haqqında” qanun layihələri haqqında həmkarlarını məlumatlandırdı.

Bu gün müzakirələr davam etdiriləcək.

Elşad PAŞASOY, “Yeni Məsəvi”

Qərb mətbuatı son günlər israrla yazır ki, Vladimir Putin Rusiyada növbəti prezidentlik müddətinə namizəd olmaq qərarı verib. Kremlin sözcüsü Dmitri Peskov bildirib ki, Putin prezident seçkilərində iştirakla bağlı hələ qərar verməyib. Putinin mətbuat katibi əmin edib ki, vəziyyətlə bağlı məlumat ortaya çıxan kimi jurnalistlərə bu barədə informasiya veriləcək. O da vurğulanıb ki, prezident seçkilərində ölkənin hazırkı lideri ilə heç kim rəqabət apara bilməyəcək.

Rusiya Prezidenti Administrasiyası 2024-cü ilin martında keçiriləcək prezident seçkilərində Vladimir Putinin namizədliyini irəli sürmək üçün təşəbbüs qrupunun tərkibini hazırlayıb. Bu barədə isə "Kommersant" qəzeti məlumat yayıb.

Məlumat əsasən, Putinin təşəbbüs qrupuna Ukraynadakı hərbi əməliyyatlarla bağlı olan şəxslər də daxil ola bilər. Mümkün iştirakçılar arasında "Kommersant"-in rejissoru Nikita Mixalkov, məşhur uşaq həkimi Leonid Roşal, müğənni Şaman (Yaroslav Dronov), Donbas "Sparta" batalyonunun komandiri və qondarma "Donetsk Xalq Respublikası" "parlamentinin" "spikeri" Artyom Çoqunun adları çəkilir.

Putin ilk dəfə 2000-ci ildə prezident olub və bundan sonra dörd müddətə (2008-2012-ci illərdə fasilə ilə) bu vəzifədə qalıb. Oktyabrın 7-də 71 yaşlı tamam olan Putin İosif Stalin dövründən bəri bütün Rusiya monarxlarından daha uzun müddətə hakimiyyət başında olub, həttə Leonid Brejnevın 18 illik "rekordunu" da təzələyib. Üç il əvvəl isə Rusiyadakı konstitusiyaya dəyişikliyi ilə Putinin yeni prezidentlik müddətinə əngəl aradan qaldırılıb.

Prezidentin yaxın ətrafı Putini inandırır ki, hakimiyyətin ötürülməsi və ya yumşaq transformasiyası indiki müharibə şəraitində mümkün deyil, o səbəbdən mütləq seçkiyə getməlidir. Ən yüksək risk isə Putinin gedişindən sonra yenidən alovlanacaq separatizm və etnik münaqişələr qorxusudur. İndi Rusiyada həm də vəziyyət elədir ki, Putinin yerini heç kim həvəslə tuta da bilməz, xüsusən də Ukraynada NATO və ABŞ-la davam edən müharibə, iqtisadi sanksiyalar şəraitində. Yeni fakt budur ki, Putin üçün real rəqib yoxdur, o səbəbdən seçkidə iştirak edərsə, inamlı qələbə qazanacaq.

Putinin hakimiyyətdə qalmasının Qafqaza hansı təsirləri olacaq? Ermənistan ictimai rəyində Putini az qala xəyanətkar hesab edirlər və gözlənilən qərar onların ürəyincə olmayacaq.

Sabiq maliyyə naziri, iqtisadçı alim Fikrət Yusifov

Putinin hakimiyyətdə qalmaq qərarı - regionda ən çox onlar məyus olacaq

Prezidentin yaxın ətrafı Putini inandırır ki, hakimiyyətin ötürülməsi və ya yumşaq transformasiyası indiki müharibə şəraitində mümkün deyil; Qafqaza hansı təsirləri olacaq?

hesab edir ki, əslində Rusiyanın indiki durumunda Vladimir Putinin seçkilərə getməkdən imtina edəcəyi əvvəlcədən inandırıcı görünürmü: "Putin Ukraynada başladığı müharibənin "taleyni həll etmək naminə" seçkilərdə iştirak edib, növbəti müddətə prezident kürsüsündə oturmağa məhkumdur. O, çox yaxşı başa düşür ki, indiki durumda həttə özünün seçəcəyi varis belə onun işini davam etdirməyə bilər. Bu səbəbdən Putin seçkilərdə iştirak edəcək və qeyd-şərtsiz qalib gələcək. Putinin hakimiyyətdən getməsi indiki durumda Rusiya daxilində ciddi bir qarşıdurma yarada bilər. Bu gün Rusiya cəmiyyəti Ukrayna ilə müharibə məsələsində iki yerə parçalanıb. Rusların əksəriyyəti bu müharibəni ağılsız bir addım kimi dəyərləndirib, Rusiyanın Ukrayna torpaqlarından dərhal çıxmasını və rus əsgərinin özge torpaqlarında mənasız ölümünə son verilməsini tələb edir. Lakin bu gün Rusiyada Putin hakimiyyətinin Ukraynaya qarşı açdığı savaşı yetərincə dəstəkləyən adamlar da az deyil. Rusiya əhalisinin bu təbəqəsi Putini Ukraynaya açdığı savaşa ürəkdən dəstəkləyir.

Bu gün Qərb, başda ABŞ olmaqla, Rusiyaya qarşı ən ciddi iqtisadi sanksiyalar tətbiq edir və Ukraynanın bu müharibədə qalib gəlməsi üçün ona mümkün ola biləcək bütün hərbi, maddi və digər yardımları göstərir. Rusiya hələ ki Qərbin bu basqılarına davam getirə bilər. Lakin bu o de-

mək deyil ki, Rusiya bu təzyiqlərə sona qədər davam getirə biləcək. Çünki qarşıda Qərbin Rusiyaya qarşı daha sərt sanksiyalar tətbiq etmək və Ukraynanı daha ciddi sayılan silahlarla təchiz etmək kimi planları var. Bütövlükdə Rusiya cəmiyyəti bu gün çox gərgin bir durumdadır. Belə bir vəziyyətdə Putinin hakimiyyətinin sükanını kiməşə verməsi, sadəcə, mümkün deyil. O, baş verən hadisələrin nə ilə nəticələnməsindən asılı olmayaraq hakimiyyətin sükanını sona qədər əlində saxlamağa çalışacaqdır. Təbii ki, bu gün Qərb Putinin növbəti seçkilərə getməsinə qətiyyən istəmir. Lakin indiki dönmədə Qərbin bu vəziyyəti dəyişdirə biləcək rıçaqları yetərli deyil.

Onun qələbəsinə bizim regionda ən çox istəməyən ona qarşı çıxan ermənilər və Ermənistanın indiki hakimiyyətidir. Putin qalib gələrsə, o, Ermənistanı hakimiyyət dəyişikliyi istiqamətində söyləyən davam etdirəcək".

Beynəlxalq əlaqələr üzrə ekspert Elşən Mustafayev Rusiyada Putinin alternativsiz olduğunu söylədi. Onun sözlərinə görə, Rusiyada gələnlə il keçiriləcək prezident seçkilərində Putinin yenidən namizədliyini irəli sürəcəyi şübhəsizdir: "Rusiya üçün gərgin bir zamanda bu yolun alternativini görmürəm. Bunu həm Rusiyanın özündə, həm də Qərbdə hamı yaxşı anlayır. Əslində Putinsiz Rusiya Qərbin ən böyük arzusudur və illər boyu bu istiqamətdə müxtəlif alternativ namizədlərlə sıx işlə-

ri də olub. Amma istəklərini reallaşdırma bilməmişdilər. Yeni həmin namizədlərin xalq arasında nüfuzları aşağı olduğundan seçkilərdə qələbə qazanmaq şansı sıfıra bərabər olub. Ümumiyyətlə, hər zaman Rusiya cəmiyyətinin əksəriyyətinə belə bir fikir formalaşıb ki, Qərbin dəstəklədiyi istənilən siyasətçi ölkə maraqlarını satmağa hər zaman hazır olan xainlərdir. Hazırda Ukraynada davam edən müharibə, Qərblə açıq qarşıdurma, öldürücü sanksiyalar iqtisadiyyata, insanlarnın rifahına, hərbi sənaye kompleksinə ağır zərbələr vursa da, hesablamaların əksinə olaraq Putinin mövqelərini daha da bərkidib. Təsəvvür edin ki, Putinin ölkədə reytinginin ən aşağı olduğu zamanlar iqtisadiyyatının gücləndiyi və Qərblə münasibətlərinin çox yaxşı olduğu 2014-cü ilə qədər olub. Ondan sonrakı zamanlarda nüfuz artımı daim müşahidə olunub. O səbəbdən Putinin yenidən namizəd olacağı ilə hamı barışmalı olacaq. Amma ola bilsin ki, seçkilər təxirə salınsın. Belə ki, onsuz da hamı bilir ki, seçki demək olar alternativsiz keçiriləcək və qələbə qazanılacaq. Amma hazırda Kremlə bağlı ekspertlər, siyasi şərhçilər Rusiyanın rəsmi şəkildə Ukraynaya qarşı müharibə elan etməsinin vacibliyi barədə açıqlamalar verirlər. Bildiyimiz kimi, bu günə qədər aparılan müharibəyə xüsusi hərbi əməliyyat deyilir. Bunun adı rəsmi müharibə ilə dəyişiləcəyi təqdirdə ölkədə dərhal hərbi vəziyyət elan olunur. Bu zaman isə seçkilər qeyri-müəyyən müddətə təxirə salına

Rusiya XİN: "Qərb bu ölkənin sərvətini daşıyır"

ABŞ və onun müttəfiqləri Suriya ərazilərini işğal edərək, neft və taxılın oğurlanması və qaçaqmalçılığı ilə məşğul olur. Bu barədə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin bəyannaməsində bildirilib.

Rusiya XİN bəyan edib ki, Suriya əhalisi çörək və enerji resurslarından məhrum edilir:

"Suriyaya lazımi humanitar yardım giriş problemlərinə görə deyil, xroniki maliyyə çatışmazlığı səbəbindəndir. Bütün səs-küylü bəyannamələrə baxmayaraq, Qərb donorları həttə fəvqəladə yardım üçün vəsaitin ayrılması öhdəliklərini yerinə yetirmir".

Ukrayna parçalanır?

Qərb liderləri Qəzza zolağında "təslim olmağa" və Ukraynanın iki yerə bölünməsinə hazırdırlar. Axar.az xəbər verir ki, bu iddianı "Teleqraf" nəşrinin köşə yazarı, London Kral Kollecinin professoru Kon Koflin yazıb.

Ekspertin fikrincə, israilililər HƏMAS-ın infrastrukturunu dağıtmağa nail olsalar belə, bunu yenə də qələbə hesab etmək olmaz, çünki ABŞ prezidenti Co Bayden artıq Qəzza zolağının "yenidən işğalının" əleyhinə olduğunu bəyan edir:

"Ukraynaya gəlincə, döyüş meydanında dalan vəziyyəti Atlantik okeanının hər iki tərəfindəki siyasətçiləri münafişənin diplomatik yolla nizamlanması üçün söylər göstərməyə məcbur edir. Məsələn, Berlində Ukraynanın iki yerə bölünməsi ilə razılaşırlar. Rusiyaya bağlı şərq əraziləri rəsmən Rusiyaya verilməli, qalan hissədə isə Ukrayna dövlətçiliyinin qorunub saxlanması təmin olunmalı və onun Avropa Birliyinə daxil olmasına icazə verilməlidir. Oxşar fikirlər Vaşinqton və Parisdə də səslənməyə başlayıb.

Üstəlik, Qəzzada müharibə nə qədər uzansa, Ukrayna münafişəsinə son qoyulması məsələsi bir o qədər ciddiləşəcək. Qərb birdən çox beynəlxalq böhranla məşğul ola bilməz və bu iki böhrandan birinə ən qısa müddətdə son qoymalıdır".

bilər. Ümumiyyətlə, Putinsiz Rusiya istəyən dövlətlər çoxdur və onların arasında postsovet məkanından olan dövlətlər də var. Xüsusilə Ermənistan son zamanlar açıq şəkildə Rusiya əleyhinə fəaliyyət ilə əslində Putini hədəfə alıb. 1993-cü ildə Qarabağı işğal edərkən Rusiyadan aldığı hər tərəfli dəstəyi 44 günlük müharibə zamanı almayandan sonra ölkədə anti-Putin kampaniyası geniş təbliğ olunur. Burada regiona girmək istəyən Qərbin rolu olsa da, bütün sahələrdə Rusiyadan asılı olan bir dövlətin bu addımları dövlətçiliklərinin itirilməsi ilə

nəticələne bilər. Azərbaycan üçün hazırda şimaldan ciddi təhlükə görmürəm. Çünki biz bütün sahələr üzrə Rusiyadan heç bir asılılığımız yoxdur, əksinə bizdən asılı olan dövlətlər var. Milli və dövlət təhlükəsizliyimizi isə Türkiyə ilə itikərəfli hərbi ittifaqla təmin etmişik. Düşünürəm ki, Putinin sağlamlıq durumu imkan verdikcə və həyatda qaldıqca hakimiyyəti əldən verməməyə çalışacaq. Belə bir halda rəqibləri onu qeyri-ənənəvi yolla hakimiyyətdən salınmasına çalışacaqlar".

□ **Cavanşir ABBASLI**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan hələ 2007-ci ildə təsdiqlənən Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyasında hədəf Avroatlantik məkana integrasiyadır. “Azərbaycan Respublikası Avroatlantik strukturlarla tərəfdaşlığı bütövlükdə Avroatlantik məkanda ümumi təhlükəsizliyə, iqtisadi inkişafa və demokratiyaya dəstək verəcək vasitə kimi görünür...”, sənəddə yazılırdı.

“Turan” agentliyi yazır ki, sənədin qəbulundan 16 il keçib, amma Azərbaycanın Avroatlantik məkana integrasiyası mübahisə mövzusunə çevrilib.

2017-ci ildən Azərbaycan Avropa Birliyi ilə tərəfdaşlıq sazişi üzrə danışıqlar aparır. Amma Ermənistan, Gürcüstan, Ukrayna və Moldovadan fərqli olaraq Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasında əməkdaşlığa dair hər hansı bir sənəd imzalanmayıb. Ümumdünya Ticarət Təşkilatı ilə də danışıqlar 25 ildən çoxdur müsbət nəticə verməyib.

Milli Məclisdə hakim Yeni Azərbaycan Partiyasından olan deputat Hikmət Babaoğlu bildirib ki, ölkənin milli maraqlarına söykənən balanslaşdırılmış xarici siyasət strategiyası var: “Azərbaycan heç vaxt milli maraqlarını nəzərə almadan hər hansı bir məkana integrasiyanı kor-koranə şəkildə qarşısına məqsəd qoymur”.

Deputat qeyd edib ki, 2007-ci ildən bu günə qədər dünyada və regionda çox dinamik hadisələr baş verib: “Gəldiyimiz hazırkı mərhələdə Azərbaycan 2007-ci ildə müəyyənləşdirilmiş bir çox məqsədlərinə çatıb”.

H.Babaoğlunun sözlərinə görə, Azərbaycan şübhəsiz ki, Avropa İttifaqı (AI) ilə tərəfdaş-

Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyamız-Avroatlantik məkana integrasiyadan imtina?

Yeni reallıqlar dəyişikliyi şərtləndirir

lıq haqqında sənədi imzalamağa hazırdır: “Amma məsələ ondadır ki, kardinal dəyişən geostrateji münasibətlər yeni məsələləri aktuallaşdırıb. Azərbaycan AI ilə tərəfdaşlıq haqqında sənədi imzalamasa da, Avropa İttifaqına üzv olan ölkələrin 3/1-i ilə strateji əməkdaşlığa malik ölkədir”.

O bildirib ki, Azərbaycan 2011-ci ildə Qoşulmama Hərəkatına daxil olub: “Bu da 2007-ci ildə müəyyənləşdirilən həmin o məqsədlər kontekstində ayrıca bir yenilik idi. 2019-2021-ci illərdə Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatına sədrlik etməyə başladı və əgər biz diplomatiyada bir ardıcılıq axtarıqsa, Azərbaycanın xarici siyasət məntiqinə diqqət etməliyik. Bu, milli maraqlarına söykənən xarici siyasətdir”.

Deputatın sözlərinə görə, bu gün Azərbaycanın Avroatlantik məkana daxil olan ölkələrlə, ABŞ başda olmaqla, çox yaxşı münasibətləri var: “Amma hazırda beynəlxalq münasibətlərdə Azərbaycanın rolunun artması bu münasibətlərə yeni keyfiyyət

çaları gətirib. Hazırda formalaşan yeni geostrateji reallıqlar kontekstində bu münasibətlər yenidən nəzərdən keçiriləcək”.

Bəs Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyasında dəyişikliklərə ehtiyac varmı?

Təhlükəsizlik eksperti İlham İsmayıl “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, istər Milli Təhlükəsizlik Konsepsiyası, istər Hər-

bi Doktrina yeri gələndə hadisələrin inkişafından asılı olaraq, geopolitik vəziyyətdən, dövlətlərarası münasibətlərdən asılı olaraq redaktə olunmağa, dəyişilməyə, əlavələr edilməyə açıq sənədlərdir: “Bunların baş verməsini normal qarşılamaq lazımdır. Hərbi Doktrina ilə yanaşı, 2007-ci ildə qəbul edilmiş Təhlükəsizlik

Konsepsiyasında, eləcə də 2010-cu ildə qəbul edilmiş Hərbi Doktrinada da dəyişikliklər edilməlidir. Orada məsələlər daha aydın yazılmalıdır. Bu sənədlər qəbul olunduqdan indiyə qədər çox proseslər gedib, yeni reallıqlar yaranıb. Düzdür, orada bizim Şimali Atlantika Blokuna reintegrasiyamız qeyd olunub. İndi daha da

konkretləşməlidir. Təhlükə məsələsi də dəqiqləşdirilməlidir”.

Qeyd edək ki, Hərbi Doktrinanın dəyişə biləcəyi barədə bu yaxınlarda Milli Məclisin iclasında **deputat Elşad Mirbəşiroğlu** da bildirmişdi. Deputat qeyd etmişdi ki, Azərbaycanın 2010-cu ildə qəbul edilmiş Hərbi Doktrinası dəyişə bilər. O, fikrini belə əsaslandırmışdı ki, Doktrinanın 75-ci maddəsi özündə dəyişən təhlükəsizlik mühitinə uyğun olaraq, müvafiq dəyişikliklər, dəqiqləşdirmələr və əlavələr etməyi ehtiva edir: “Bu gün artıq yeni reallıqlar şəraitində yaşayırıq. Azərbaycanın təhlükəsizlik mühiti əhəmiyyətli dərəcədə dəyişib. Azərbaycan öz torpaqlarını işğaldan azad edərək, regionda yeni geosiyasi reallıqlar və təhlükəsizlik mühiti formalaşdırılıb. Müvafiq olaraq, Azərbaycanın Hərbi Doktrinasında da dəyişikliklər etmək lazımdır. Azərbaycan həm də Cənubi Qafqaz regionunda təhlükəsizlik sisteminin yaradılması missiyasını da öz üzərinə götürüb. Hərbi Doktrinada bu məqamın da ifadə olunması yaxşı olardı. Azərbaycanın təhlükəsizliyinə olan təhdidlərin də xarakteri dəyişib. Sənəddə yeni reallıqlara uyğun dəqiqləşdirmələrin və dəyişikliklərin edilməsi zəruridir. Xüsusilə də doktrinanın 14, 15, 16, 21 və sair maddələrində dəqiqləşmənin aparılması lazımdır”.

□ Etibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”

Qüdsün fatehi Azərbaycan türküdür, yoxsa kürd...

Elçibəyin Misirdən eşitdikləri və tarixçilərdən fərqli açıqlamalar

Noyabrın 13-dən etibarən Türkiyənin “TRT- 1” kanalında “Qüdsün fatehi Səlahəddin Əyyubi” serialı başlayıb. Serdar Özönalının qələmə aldığı serialda baş rolları Uğur Güneş, Dilin Döğər, Mehmet Ali Nuroğlu oynayır. Serialda Əyyubi dövlətinin qurucusu Səlahəddin Əyyubinin həyatı əks olunur.

Səlahəddin Əyyubi 1187-ci il oktyabrın 2-də Qüdsü səlibçilərdən azad edərək 88 il sürmüş xristian ağalığına son qoymuş və avropalıların III xaç yürüşünü dəf etmişdir. O, müsəlman mədəniyyətinin qəhrəmanı hesab olunur. Bəziləri Əyyubinin ərəb, kürd əsilli, bəziləri isə Azərbaycan türkü olduğunu bildirir.

Ötən gün bununla bağlı kult.az saytı Azərbaycanın ikinci prezidenti, şərqşünas alim Əbülfəz Elçibəyin Qüdsün fatehi Səlahəddin Əyyubi ilə bağlı yazısını təqdim edib. Həmin yazıda qeyd olunur: “Bir gün Qahirə Universiteti Tarix fakültəsinin bir tələbəsi ilə tanış olduğumda “Hansı ölkədənsiniz?” soruşdu. “Azərbaycandan” dedim. Tələbə “Siz Səlahəddin Əyyubinin vətəndəsiniz!” - dedi.

Mən Səlahəddin Əyyubi haqqında ax oxumamışdım. Ancaq bu sözü yeni eşitmişdim və bir o qədər də çaşdım. “Haradan bilirsiniz?” soruşdum.

Tələbə sabah mənbəni götürəcəyini dedi.

Getirdi də. Eni 25-30 sm, boyu 40-50 sm olan ayrıca bir əsər idi. Rəngli şəkillərlə görkəmli şəxslər ardıcılığından ensiklopedik yayındı, üzərində Səlahəddinin cəngavər geyimində rəsmi var idi.

Avropada Saladin adı ilə tanınan, yalnız Qüdsdə deyil, bütün Fələstin və Suriyada

xaçpərəstləri darmadağın edib bu yerləri onlardan təmizləyən, Almaniya imperatorunun, İngiltərə və Fransa krallarının liderliyi altında başlayan üçüncü səlib yürüşünə (1189-92) qarşı birləşmiş müsəlman ordularının başında dayanaraq xaçlıların baş komandiri, bütün Avropanın qurur duyduğu İngiltərə Kralı əslan ürəkli Riçardı (1157-1199)

Akka Qalasında diz çökdürərək əsir alan, bütün Avropanın “qəzəbinə gəlmiş” və hətta Dantenin “İlahi komediya” əsərində cəhənnəmdə təsvir edilən, Misirdə Əyyubilər sülaləsinin hakimiyyət əsasını 1177-ci ildə qoyan məğlubedilməz komandan Sultan Səlahəddin (1138-1193)! Tarixçi şagirdin verdiyi əsərdə mənim üçün yeni olan bu idi ki, Sultan

Səlahəddindən soruşmuşlar:

- Deyirlər ki, siz kürdsünüz. Bu, doğrudurmu?

- Xeyr! Biz Azərbaycandaıq. Ənim Şirkuh deyirdi ki, biz Ez-zib tayfasındanıq.

O zaman bunu oxuduqda məni çox həyəcana gətirmişdi. Bir şeyə heyfşilənirdim ki, tarix qaynağı göstərilməmişdi. Sonralar Bakıda aspiranturada oxuyarkən və universitetdə dərs verərkən də Səlahəddin haqqında araşdırmalarımı davam etdirdim və axtardığımı tapdım. Araşdırmaçıların ən doğru saydığı resursların birində - tanınmış görkəmli alim İbn Həllikanın “Görkəmli adamların ölüm tarixi” (Vəfatat əl-ayan) əsərində.

İbn Həllikan yazır: “Şirkuh demişdir ki, bizim nəşəbimiz (soykökümüz) Göy Bördüdür (boz qurd/göy qurd)!” Səlahəddinin atası Əyyub Azərbaycanda Urmiya, Xoy, Zəngəzur və İrəvan boylarında, Kərkük boylarında, Naxçıvanda, Göyçədə geniş bir şəkildə yayılmış Göy börü, Qara börü, Boz börü tayfalarından, bir sözlə, Qurdlar tayfasından çıxmışdır. Hazırda da bu adları daşıyan yer, məhəllə, kənd, oba, dağ, tayfa və nəsilərə bu bölgələrdə tez-tez rast gəlinir.

Bu məsələnin - orta əsrlərdə “qurd” sözü ilə “kürd” sözünün ərəb əlifbası ilə yazılışındakı uyğunluğundan doğan qarışıqlığın başqa bir bənzəri Azərbaycan

şairi Nizami Gəncəvi ilə bağlı olmuşdur. Bu mövzuda Azərbaycan ədəbiyyat alimləri təkrar-təkrar yazmışlar”.

Beləliklə, mərhum prezident, şərqşünas alim Əbülfəz Elçibəyin də fikrincə, Səlahəddin Əyyubi Azərbaycan türküdür. Eləcə də qardaş Türkiyədə də bir sıra tarixçi alimlər onun Azərbaycan türkü olduğu haqda fikirlər səsləndirir.

Mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat” tanınmış bir neçə azərbaycanlı tarixçinin mövqeyini öyrənməyə çalışıb. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) Tarix İnstitutunun şöbə müdiri, professor Tofiq Mustafayev bu barədə bunları deyib: “Bəli, Səlahəddin Əyyubinin kürd, ərəb və Azərbaycan türkü olması ilə bağlı müxtəlif fikirlər var. Bu, çox qarışıq məsələdir. Əyyubi Azərbaycan türkü ola bilər, çünki o zamanlar İraq ərazisində Azərbaycan türkləri yaşayırdı. Lakin bununla bağlı həmin dövrün araşdırmaçı tarixçiləri daha dəqiq fikir bildirə bilərlər”.

AMEA-nın həqiqi üzvü, ərəb ölkələri tarixinin araşdırmaçısı, akademik Nərgiz Axundova isə Əyyubinin Azərbaycan türkü olmadığını dedi: “Əyyubi kürdləşmiş türk əsillidir, yeni Azərbaycan türkü deyil. Özü Şam şəhərindəndir. Daha dəqiq desək, Əyyubi Atabəylərin xidmətində olan türklərdir. Onlar əsasən, Orta Asiya mənşəli olurlar. Doğrudur, həmin ərazilərdə Qafqaz mənşəli Azərbaycan türkləri olur. Amma Əyyubi onlardan deyil”.

□ Xəlilə GƏRAY, “Yeni Müsavat”

Noyabrın 13-də Milli Məclisdə hökumət üzvlərinin iştirakı ilə Azərbaycanın 2024-cü il üzrə dövlət büdcəsi zərfinin yekun müzakirələri baş tutub. Müzakirələr zamanı bir çox deputatlar əhalini narahat edən problemləri dilə gətiriblər. Deputat Siyavuş Novruzov yüksək vəzifəli məmurların iştirak etdiyi iclasda bir neçə çox aktual, əhalinin geniş təbəqələrinin narahatlığına səbəb olan problemləri səsləndirib. O, hökuməti regionları əhali üçün cəlbəedici etməyə çağıraraq: “Elə ab-hava yaraşır ki, insanlar məcbur olub Abşeron və Bakıya köçürlər. Sonra da şikayətlənir ki, Bakıda niyə sıxlıq var. Bunun aradan qaldırılması üçün regionların inkişafına diqqət yetirmək lazımdır”.

Onun sözlərinə görə, insanların regionda qalması üçün regionların inkişafına, orada yaşayanlara güzəştli ipotekalar verilməli, güzəştli mənzillər tikilməlidir: “Biz elə etməliyik ki, ipoteka kreditləri regionlarda yaşayanlar üçün əlçatan olmalıdır. İpoteka kreditlərinin verilməsində şəhərlə rayonlar arasında ciddi fərq olmalıdır. Onlar bu əlçatanlıqdan istifadə edib özlərinə ev və ya mənzil ala bilsin. Bunun üçün regionlarda yaşayan insanlara güzəştli ipotekalar verilməlidir. Biz təkə dövlət qurumlarında işləyib daimi məşğələlərə yox, digər sahələrdə çalışanlara da ipoteka kreditlərini verməliyik.

Bundan əlavə, güzəştli binalar təkə Bakıda yox, daha çox regionlarda tikilməlidir. Biz güzəştli mənzilləri Bakıda tikməklə sanki məcburi şəkildə insanların paytaxta köçməsinə ab-hava yaraşır. Bu problemlər aradan qaldırılmalıdır. Güzəştli mənzillərin çoxu regionlarda tikilməlidir”.

Deputat eyni zamanda qeydiyyatızsız evlər probleminin həlli istiqamətində addımlar atılmasını hökumətə təklif edib: “Prezident dəfələrlə göstəriş versə də, bu məsələ hələ də həllini tapmır. İnsanlar var ki, artıq nəvəsinin həmin evdə toyunu edir. Bu problemi BMT həll etməlidir? Bu problem həll olarsa, dövlət xeyli gəlir əldə edəcək.

Problemi həll etmək əvəzinə, əlavə problemlər yaratmaqla məşğuluq. İnsanlar qeydiyyatdan çıxarılır. İnsanları ölkədən narazı salırlar. Belə olmaz. Bunların qarşısı alınmalıdır”.

Deputat həmçinin mühərribə veteranlarına verilən 80 manatlıq müavinətin qaldırılmasını hökumətə

Əhalini hökumətdən kimlər

və necə narazı salır?

Deputatlar real problemləri deyir, onların həlli isə illərlə uzanır

təklif edib: “Biz bu müavinəti artırmalıyıq. Müavinəti artırmamaqla vətən xainlərinin əlinə hökuməti tənqid etmək üçün imkan veririk. Bu problem həllini tapsa, yaxşı olar”.

Göründüyü kimi, S. Novruzov uzun illərdir əhalinin əziyyət çəkdiyi, həllini gözlədiyi problemləri dilə gətirib. Birinci və İkinci Qarabağ müharibələrinin on minlərlə iştirakçısı müharibə veteranı kimi 80 manat müavinət alır. Bu məbləğ ölkə üzrə yaşayış minimumundan 3 dəfə aşağıdır. 44 günlük Vətən müharibəsindən az sonra 25 manat olan məbləğ 80 manata qaldırılıb, lakin ondan bəri ölkədə kəskin bahalaşma gedib: 2021-ci ildə 7 faiz, 2022-ci ildə 14 faiz, bu ilin 10 ayında 10 faiz inflyasiya qeydə alınıb. Bu qədər bahalaşmanın qarşılığında müharibə veteranlarına yaşayış minimumundan 3 dəfə aşağı məbləğin verilməsi cəmiyyətdə ciddi narazılıqlara səbəb olmaqdadır.

S. Novruzovun qaldırdığı daha bir məsələ ipoteka kreditlərinin, xüsusilə sosial ipotekanın əlçatanlığı məsələsidir. Bu sahədə vəziyyət getdikcə pisləşir, dövlətin sosial ipoteka üçün ayırdığı on milyonlarla manat vəsait MİDA-nın kiçik sahəli, əksər ailələr üçün yaşamağa faktiki olaraq yarasız evlərinin alışına yönəldilir. Bu isə güzəştli ipotekadan istifadə etmək hüququ olan insanların seçim imkanını son dərəcə məhdudlaşdırır. Hər il ən yaxşı halda 700-800 nəfər öz ürayı istəyən yerdən seçdiyi mənzili güzəştli ipoteka ilə əldə edə bilir.

Nəhayət, YAP-çı deputatın qaldırdığı daha bir ağırlıq məsələ xüsusilə Bakı və ətrafda, Abşeronda kütləvi şəkildə tikilən sənədsiz evlərlə bağlıdır. Bu problem müstəqillik dövründə həmişə aktual olaraq qalıb, çünki həllini tapmayıb. Sovet dövründən torpaqların və fərdi evlərin sənədləşməsi sahəsində mövcud olan çətinliklər müstəqillik dövründə daha da dərinləşərək, böyük problemə çevrilib. Xüsusilə Bakı və Abşeron yarımadasında uzun illərdir nizamsız şəkildə tikilən yüz minlərlə fərdi ev hazırda heç bir qeydiyyatı olmadan qalır. Hər il belə evlərin sayında 10 minlərlə artım qeydə alınsa da, hökumət son 15 ilə yaxın dövrdə nə qanunsuz tikintilərin qarşısını ala bilib, nə də sənədsiz evləri sənədləşdirir. 2011-ci ildən bəri Prezidentin belə evlərin sənədləşdirilməsi prosesini asanlaşdırmağa xidmət edən bir neçə fərman və sərəncamı olsa da, onların icrası sahəsində ciddi fəallıq müşahidə olunmur.

Bəzi hesablamalara əsasən, hazırda təkə Bakı

mülkiyyət sənədi verilməyən mənzilləri, habelə qanunsuz tikililəri əhatə edir. Qanuni qeydiyyatı olan evlərin sayını bu göstəricidən çıxmaqla, rəsmiləşməsi hələ də aparılmayan ev sayını müəyyən etmək olur.

Qeyd edək ki, 2019-cu ildə Prezident İlham Əliyevin imzaladığı fərmanla çoxmənzilli yaşayış binalarının istismara qəbulu prosesi asanlaşdırılıb və onlarda olan bir neçə min mənzil qeydiyyata alınıb. Ondan sonra açıqlanan rəsmi məlumatlarda fərdi evlərin də sənədləşdirilməsinə dair yeni qanunvericilik aktı hazırlanacağı, Əmlak Məsələləri Dövlət Xidmətinin isə qeydiyyatızsız evlərin siyahıya salınması haqda təkliflərini ölkə Prezidentinə təqdim edəcəyi, problemin vahid yanaşma əsasında həll olunacağı bildirilsə də, indiyədək konkret addımlar atılmayıb.

Dövlət Əmlak Xidmətindən verilən məlumata görə, ölkə Prezidentinin problemə müdaxiləsi, eyni zamanda imzaladığı 13 yanvar 2015-ci il tarixli fərmana əsasən, 2015-2021-ci illər ərzində 100 mindən çox ev sənədləşdirilib, keçən il isə 49 min 371 fərdi yaşayış evi, 94 min 510 mənzil üzərində mülkiyyət hüquqları dövlət qeydiyyatına alınıb. Aydın məsələdir ki, bu, mövcud və yeni tikilən evlərin sayı ilə müqayisədə çox kiçik rəqəmdir.

Yüz minlərlə yaşayış evinin sənədləşməməsi insanların bir çox hüquqlarını məhdudlaşdırmaqla yanaşı, dövləti irihəcmli gəlirlərdən də məhrum edir. Belə ki, müstəqil ekspertlərin hesablamalarına görə, qeydiyyat problemi həll olunarsa, sənədsiz evlərin üzərində aparılan əməliyyatlar nəticəsində il ərzində büdcəyə bu və ya digər şəkildə təqribən 100 milyon manatadək vəsait daxil ola bilər.

Azərbaycan hökumətinin 2021-ci ildəki fəaliyyəti-

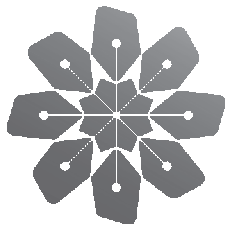
nə dair hesabatında ölkədə bütün sənədsiz evlərin inventarlaşdırmasının həyata keçirildiyi, proses başa çatdıqdan sonra onların sənədləşməsi üçün konkret addımlar atılacağı bildirilsə də, hələ də ortaya hər hansı iş qoyulmayıb. Bu ilin əvvəlində Azərbaycanda “Maliyyə və əmlak amnistiyası haqqında” qanun layihəsi hazırlanmasına dair məlumatlar yayılıb. Bildirilib ki, qanun çərçivəsində digər məsələlərlə yanaşı, vaxtilə qanunsuz tikilən və indiyədək sənədləşdirilməmiş tikililərin taleyi də həll olunacaq. Bu qanun çərçivəsində həmin tikililərin sənədləşdirilməsi gözlənilir: “2019-cu ildən başlayan proses çərçivəsində qanunsuz tikililərin inventarizasiyası aparılıb. Məlumatla görə, qanun çərçivəsində qanunsuz obyektlərin sənədləşdirilməsi ilə bağlı nəzərdən keçirilən üsullardan biri də həmin obyektlərin kiçik məbləğ - tikilinin qiymətini cüzi hissəsini ödəməklə sənədləşdirilməsidir”.

Qeyd edək ki, əmlak amnistiyası məsələsi 2018-ci ildən bəri bir neçə dəfə gündəmə gətirilsə də, onunla bağlı hər hansı real addım qeydə alınmayıb.

Bu yay Tikinti Məcəlləsinə edilən dəyişikliyə əsasən cari ilin oktyabr ayının 1-dən sonra tikilən evlərin tikintiyə icazə sənədi olmadığı halda fərdi və qeyri-yasayış evləri elektrik və istilik enerjisi, qaz və su təchizatı şəbəkələrinə qoşulmayacaq. Azərbaycan Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinə əsasən, tikintisinə icazə tələb olunan, lakin belə icazə alınmadan inşa edilmiş və ya tikilməkdə olan, habelə barəsində məlumatlandırma icraatı tətbiq olunan, lakin tikinti işlərinin başlanmasına həmin məcəllənin 80.4-cü maddəsində nəzərdə tutulmuş əsas olmadan inşa edilmiş və ya tikilməkdə olan tikinti obyektlərinin kommunal xidmətlərinə qoşulması qadağandır.

Gözləntilərə əsasən məcəllənin bu tələbinə əməl olunarsa, yenilik sənədsiz evlərin sayının artmasının qarşısını əhəmiyyətli şəkildə alacaq. Lakin bu, mövcud sənədsiz evlərin qeydiyyata alınması, qanuni sənədlərlə təmin olunması demək deyil. Bu problem hələ də yüz minlərlə insan üçün ciddi çətinliklər yaratmağa davam edir...

□ **Dünya SAKIT,**
“Yeni Məsələ”

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

**Elmi-kütləvi, mədəni-maarif,
təhsil proqramlarının hazırlanması**

2008-ci ildən etibarən ölkədə ali təhsil müəssisələrində kurikulum sistemi tətbiq olunmağa başlayıb. Hələ 1999-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Təhsil Proqramı qəbul olunarkən kurikulum sistemli təhsilin məzmunu ilə bağlı vəzifələr irəli sürülüb. Lakin sonradan dünya təcrübəsinə istinad olaraq 2006-cı ildən ümumtəhsil məktəbinin milli konsepsiyası kimi qəbul olunub. Artıq 2008-2009-cu illərdən bu günə qədər kurikulum sistemi tətbiq olunur.

Bununla belə, bu təhsil sistemi ilə bağlı həm valideynlər, şagird və tələbələr, hətta müəllimlər arasında narazılıqlar var. Bəzi ekspertlər bu sistemin ləğvi ilə bağlı, digər qisim isə yeni nəsil kurikulum sisteminin hazırlanmasına ehtiyac olduğunu bildirir. Qeyd olunur ki, bu sistem şəxsiyyətyönümlüdür. Təhsilin əsas vəzifəsi səriştəyə əsaslanan şəxsiyyətyönümlü vətəndaş hazırlamaqdır. Bunun üçün bu istiqamətdə müəyyən işlər görülməlidir.

Qeyd olunur ki, 2017, 2018 və 2019-cu illərdə kurikulum standartlarına uyğun keçirilmiş imtahanlarda iştirak edənlərin 70 faizi öz ana dilindən və riyaziyyatdan 2 alıb. 70 faiz insan minimum suala düzgün cavab verə bilməyib, yəni demək olar, 5 alan olmayıb. Ekspertlər bunun səbəbini müəllimlərin hələ də kurikulum biliklərini əldə edə bilməməsi ilə əlaqələndirir.

Bəs kurikulum sistemi təhsilimizə nə qazandırdı, nələri itirdik?

Təhsil eksperti Elçin Əfəndi mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışdı. Ekspert qeyd edib ki, ölkədə 2008-ci ildən kurikulum sistemi tətbiq olunmasına baxmayaraq, hazırkı vəziyyətdə onun nəticələri barədə danışmaq tezdir: "Çünki biz bu sistemi kortəbii formada tətbiq etdik. Yeni kurikulum sahəsində təhsil verənlərin mövcud olmadığı vəziyyətdə tətbiq etdik. Bu istiqamətdə ilk dəfə 2019-cu ildə 11 illik kollec və ali təhsil müəssisələrində qəbul, buraxılış imtahanlarında bu sistemdən istifadə olundu. Bundan 2 il əvvəl 9 illik bazadan kolleclərə qəbul və buraxılış imtahanlarında istifadə edilmişdi. Məhz həmin dövrün şagirdlərinin əldə etdiyi nailiyyətlər əsasında deyə bilərik ki, kurikulum bizə nə verib. Həmin şagirdlərin arasında 2019-cu ildə ali təhsil müəssisələrinin pedaqoji ixtisaslarına qəbul olunanlar artıq bu il universitetləri bitiriblər. Qarşıdakı 4 il ərzində, yəni 2024-2028-ci illərdə ibtidai təhsil pilləsində, yəni 4-cü siniflərdə keçiriləcək monito-

Elm, təhsil

YENİ **MÜSAVAT**
N 204 (8340) 15 noyabr 2023

"Yeni kurikulum sistemində ehtiyac var, çünki..."

Təhsil eksperti: "Xarici ölkələrdə bu sistemin yaxşı nəticələr verməsinin səbəbi budur ki..."

şagirdlər, həm də müəllimlər üçün çətinidir: "Dərs yükünün çox olması və sairə, istənilən halda narazılıqlar yaranır. Düşünürəm ki, biz əgər həqiqətən kurikulum sistemini tam bərqərar etməyi istəyiriksə, burada müəyyən qaydalara riayət etməliyik. Yeni şagirdlər sıxılmamalıdır. Məsələn, Fillandiyada şagird kö-nül rahatlığı ilə məktəbə gedir. Ona məktəbdə bilik və bacarıqlar elə öyrədilir ki, şagird özünün təhsil sisteminin bir parçası olduğunu hiss edir, amma məktəbdə olduğunu hiss etmir. Yeni şagird sevrək, əylənərək öyrənir. Amma sorğu aparsaq, görürük ki, xüsusən də yuxarı sinif şagirdləri məktəbə getmək istəmir. İndi təsəvvür edin nə qədər acı-nacaqlı vəziyyətdir. Çünki dərslik çətinidir və müvafiq proqramın mənimsənilməsinə çətinlik törədir, ona görə də şagirdlər məktəbdən bir qədər qaçaq düşürlər.

Düşünürəm ki, Elm və Təhsil Nazirliyi və digər aidiyyəti qurumlar məqsədyönlü şəkildə iş aparmalı, müvafiq beynəlxalq təcrübələri öyrənməli və onun təbliqinə çalışmalıdır ki, ən azı mövcud narazılıqlar aradan qalxsın".

rinq imtahanında artıq bizə məlum olacaq ki, məhz kurikulum əsasında pedaqoji ali təhsilə sahib olan şəxslər şagirdlərə bu təhsil sistemi əsasında nəyi öyrədiblər və bu təhsil sistemi bizə nəyi verir. Amma hazırkı vəziyyətdə pərakəndəliyin, xaos vəziyyətin olması nəticəsində biz bu sistemi tam olaraq qiymətləndirə bilmirik. Səbəb isə odur ki, qeyd etdiyim kimi, biz bu sistemi kortəbii formada tətbiq etmişik".

Ekspert xarici ölkələrdə bu sistemin tətbiqi nəti-

cələri haqqında da söz açdı: "Xarici ölkələrdə bu sistemin yaxşı nəticələr verməsinin səbəbi budur ki, onlar əvvəlcə təlimçiləri, təhsil verənləri bu sistmə uyğunlaşdırırdıqdan sonra onu tətbiq ediblər. Bizdə isə əksinə baş verib, əvvəlcə sistem tətbiq olundu, sonra onun yetirmələri üzə çıxdı.

Fikrimcə, biz xarici ölkələrdə bu sistemin tətbiqi təcrübəsinə, o cümlədən, məsələn, Yaponiya, Fillandiya modelinə baxmalıyıq. Bu təhsil sistemlərini yerində öyrəni-

sonra isə ölkəyə gəlib, müvafiq olaraq təhsil verənlərə bu təlimin keçirilməsi daha məqsədəuyğundur.

Əgər bunları tətbiq etməyiksə, özümüz hansısa bir model müəyyənləşdirməliyik, hansı ki, bu model bizim adı-mıza bağlı, uyğun olmalı, yeni Azərbaycan modeli olmalıdır. Necə ki, Fillandiya modelini nümunə çəkirik, öz modelimizi elə inkişaf etdirə bilərik ki, artıq bizim model nümunə gətirilə bilər".

Elçin Əfəndi bildirib ki, indiki təhsil sistemi həm

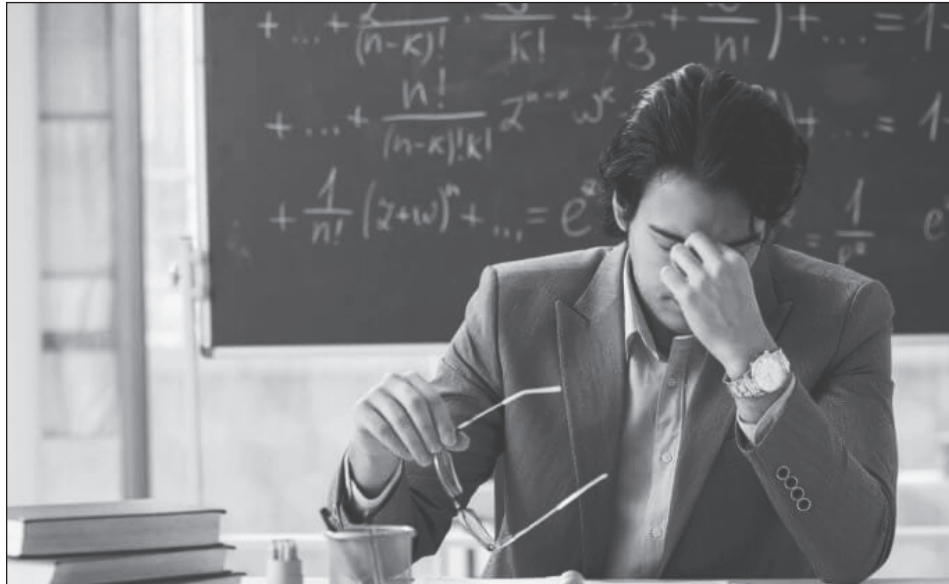
Müəllimlərin maaş azlığı, universitetlərin köçürülməsi təklifi

Büdcənin müzakirəsində təhsillə bağlı bir sıra mühüm problemlərə toxunulub

Milli Məclisdə "Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsinin müzakirəsində təhsillə bağlı bir sıra mühüm məsələlərə də toxunulub.

Milli Məclisin deputatı Vüqar İskəndərov parlamentin noyabrın 14-də keçirilən plenar iclasında tıxac probleminə də toxunub: "Bakı şəhərinin mərkəzində tıxaclar əsas problemdir. Buna yol açan problemlərdən biri şəhərin mərkəzi hissəsində universitetlərin, dövlət obyektlərinin olmasıdır. Gələn ilin büdcəsində həmin universitetlərin şəhərin kənarına köçürülməsinə baxmalıyıq. Pedaqoji Universitetin Şəki filialı fəaliyyət göstərir. Şəki o regionun mərkəzi şəhəridir. Pedaqoji Universitetin Şəki filialı tam müstəqil universitet olmağa hazırdır. Gələcəkdə bu məsələyə baxılması çox vacibdir".

Qanun layihəsinin mü-

zakirəsində deputat Əziz Ələkbərli AMEA-da elmi işçi vəzifəsində çalışan gənc alimlərin 400 manatdan bir az çox əməkhaqqı aldığını deyib: "Halbuki ölkədə bu il üçün nominal orta aylıq əməkhaqqı 925,3 manat, paytaxtda isə orta aylıq nomi-

nal əməkhaqqı 1000 manatdan yuxarı təşkil edib. Yeni paytaxtda yaşayan alim orta aylıq əməkhaqqının 1/3-i qədər maaş alır. Doğrudanmı bu maaşla gənclərimizi elmə gətirmək istəyirik?! Doğrudanmı güman edirik ki, bu qədər əməkhaqqı ilə alim elmlə

məşğul olacaq?! Alimlərə verilən dərəcə pulu 60-100 manat kimi qalır. Fəlsəfə doktoruna hər biri üçün iki çörək, elmlər doktoru üçün isə üç çörək pulu verilir. Bəlkə bu, doğrudan da alimə verilən elmi dərəcə pulu yox, elə çörək puludur. Hesab edərdim ki, el-

mimiz və alimlərimiz bu münaibətə layiq deyil".

"Bəzi bölgələrdə, xüsusilə Bakıda çox ciddi məktəb sıxlığı var. Bu da təhsilin keyfiyyətinə ciddi təsir göstərir. Bu məsələnin həlli istiqamətində tədbirlərin sürətləndirilməsinə ciddi ehtiyac var. Ali təhsil müəssisələrində, elmi müəssisələrdə, o cümlədən akademiya sisteminə çalışan insanların məşğulluğu artırılması məsələsinə baxılması lazımdır". Bunu isə **Ceyhun Məmmədov** deyib.

Deputat vurğulayıb ki, bu gün bir sıra təhsil müəssisələrində maaşlar çox aşağıdır: "Həyata keçirilən islahat nəticəsində orta məktəb müəllimlərinin maaşı artırılıb. Bu gün bir sıra ali təhsil müəssisələrində maaş orta məktəb müəllimindən aşağıdır. Bu ziddiyyət aradan qaldırılmalıdır". "Ali təhsil müəssisələrinin maddi-texniki bazasının gücləndirilməsi istiqamətində addımların atılması lazımdır. Söhbət həm də yeni laboratoriyaların yaradılmasından gedir. Universitetlərin tədqiqatçı nümunəli fəaliyyətinin dəstəklənməsi üçün əlavə maliyyə vəsaitinin ayrılması məsələsinə baxılmalıdır", - o əlavə edib.

"Biz "qara qızıl"ımızı kapitala çevirməyi məqsəd qoymuşuq. Bunun üçün elm və təhsilə diqqət ayırmalıyıq. Kim elm və təhsildən uzun müddət sonra nəse gözləyirsə, düşməndir", - deyə deputat Etibar Əliyev bildirib. Deputat daha sonra deyib: "Ölkədə kölgə təhsili, repertorluq artıb. Hər valideynin övladına xərclədiyi pul dövlətin bir neçə şagirdə xərclədiyindən daha çoxdur. Şagirdlərin dərslərdən yayınması gələcəkdə fəsadlara gətirib çıxaracaq. Bir çox abituriyent 0-50 bal yığır, bu, savaqsızlıqdır. Hər il artan büdcədən ayrılan təhsil beləmi olmalıdır?"

Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarova deputata cavab verib: "Etibar bəy, sizin sözlünüzdən elə çıxır ki, ölkədə heç təhsil yoxdur. Özünüz təhsildən gələn şəxssiniz. Bilirsiniz ki, təhsildə aparılan islahatlar bir, iki ilə nəticə vermir. Bunun üçün ən azı 6,7 il lazımdır. Yəni də bildirirəm ki, ən azı. Reqlament olaraq 10 dəqiqə müəyyənləşdirmişik, yaxşı ki, 15 dəqiqə deyil. Heç olmasa, təhsildə olan uğurlardan, açılan məktəblərdən danışardınız."

□ **"Yeni Müsavat"**

“Müstəqil media” kimlərdir?

“Media mogikanlarının” “müstəqil media” dedikləri isə əllərinə telefon alıb, hansısa yolla yiyələndikləri köhnə “press jilet”i əyinlərinə keçirib, yağlı obyektlərə şığıyan, xırda məişət məsələlərini siyasi ajiotaja çevirənlərdir

“Media haqqında” yeni qanunun qəbul olunmasından sonra media subyektləri reyestrə keçməyə başladı. Artıq demək olar ki, reyestrə keçməklə bağlı müraciətlər böyük əksəriyyətlə yekunlaşıb.

Qanunun tələbinə cavab verib, reyestrə qeydiyyatdan keçən media subyektləri ilə yanaşı mənfi cavab alanlar da oldu. Eyni zamanda xeyli subyekt də standartlara cavab verə bilmədiyi üçün, ümumiyyətlə, reyestrə müraciət etmədi.

Qanunun tətbiqinə başlanıldı

Qanunun qəbulu zamanı onlarla “məsləhətləşilməməsindən” narazı qalan bəzi beynəlxalq təşkilatlar dərhal “qanun müstəqil mediaya qarşıdır”, “reyestr nədir” sualı ilə qrant layihələri ayırmağa başladılar.

Bir neçə nəfərdən ibarət “müstəqil ekspertlər” qanunla bağlı əks-təbliğata başladılar. Lakin bu şantajlar qanunun tətbiqi ilə bağlı addımlar atılmasının qarşısını almadı. MEDIA Agentliyi qanunun tələbinə uyğun olaraq fəaliyyətə başladı və reyestrə daxil olmayan subyektlərin fəaliyyətinin məhdudlaşdırılması ilə bağlı məhkəməyə müraciətlər etdi. Qanunun qəbulundan sonrakı sakitlikdə yaddan çıxdıqlarını düşünən bu tipli subyektlər yenidən şantaja, eyni dairəyə aid saytlarda və sosial mediada haray-həşirə başladılar. Artıq təəccüblü olmasa da, “müstəqil ekspertlər” adı-sanı olmayan, heç bir oxucu kütləsinə xitab etməyən bu “saytların” fəaliyyəti ilə bağlı məhkəməyə müraciətləri “müstəqil medianın sıradan çıxarılması” kimi qələmə verməyə başladılar.

Bu “müstəqillər” kimlərdir?

Əvvəlcə onu qeyd edək ki, yeni qanun qəbul olunmazdan əvvəl onun ortaya çıxma zərurəti, hədəfləri, atılacaq addımlar ətrafında geniş müzakirələr aparıldı, Milli Məclisdə dinləmələr də keçirildi. Sənədin müəllifləri və mütəxəssislər medianın şəffaflaşdırılması, sistemləşdirilməsi, “reket jurnalistika”nın, “bir telefon, bir jurnalist” prinsipinin sıradan

çıxarılması baxımından qanunun əhəmiyyətini çatdırırlar.

Qanunda hər şey açıq, izahedici şəkildə əksini tapıb - kimlərin jurnalist, hansı qurumun media subyekti hesab olunmasına qədər hər şey detallı ortaya qoyulub.

Qanunun əsas hədəflərindən birinin məhz “reket media”nın sıradan çıxarılması olduğunu bu işlə məşğul olanlar da, “media mogikanları” da yaxşı bilirlər. “Media mogikanlarının” “müstəqil media” dedikləri isə əllərinə telefon alıb, hansısa yolla yiyələndikləri köhnə “press jilet”i əyinlərinə keçirib, yağlı obyektlərə şığıyan, xırda məişət məsələlərini siyasi ajiotaja çevirənlərdir. Bu “telefon jurnalistləri” öz sosial şəbəkə səhifələrində çəkilişlərinin qiymətini belə yazırlar.

Məsələn, onlardan biri belə bir elan paylaşmışdı: “Şəhid və qazi ailələrindən pul götürmürəm, qalan çəkilişləri isə rayon məsafəsindən asılı olaraq 100-200 manata edirəm”. Və ya başqa biri yenə öz sosial şəbəkə səhifəsində bir rayonda getdiyi orta məktəbdə direktorun çıxıb ona “salam verməməsindən, qabağına bir stəkan çay qoymamasından” gileylenmişdi.

Son günlərdə isə biz bu “telefonçu xalaların” bir-biri ilə polis idarəsindəki davalarını, bir-birinin şəxsi həyatını iyrencliklə açıb tökdük-lərini izləyirik.

Elə bu “telefonçu qızlardan” biri digər iki “telefonçu qızın” “reportaj” hazırlamaq üçün getdikləri yataqxanada şikayətçilərlə birgə araq içib, kabab yeyib, sonra da

sərxoş olub, biabırçılıq törətdiklərini yazmışdı.

Hələ bu dəstənin yazdığı statuslardakı hərf səhvlərini, sözləri adi orfoqrafik qaydalara əməl etmədən yazmalarının, “sayt” dedikləri subyektəki yazılardakı ritorikani demirik.

Budur, “müstəqil media”, ay “media mogikanları”, “böyük ekspertlər”? Evidən oturub “sayt işlədən” (özləri də belə deyirlər, elə bil yarmarkada “toçka” işlədirlər) bu şəxslər nə vaxtdan “müstəqil media” subyektləri olublar?

Artıq zaman yetişib. “Reket media” dövrünün bitmək üzrə olduğunu anlaşırlar. Media mühitində şəffaflıqdan, reyestr sisteminin tətbiqindən sonra ciblərin-dəki saxta “jurnalist vəsiqələri”ndən şantaj üçün istifadə edilməsinin mümkün olmayacağı da hər kəsə aydındır.

Qanun qəbul olunub və artıq icrasına başlanılıb. Media Reyestri də normal, qanun əsasında fəaliyyət göstərən media qurumlarının, jurnalistlərin qeydiyyatını aparır. Prosesin gedişində təbii olaraq qeyri-qanuni fəaliyyətində əl çəkməyən “media” və “jurnalistlər”lə problemlər ortaya çıxır. Fəaliyyətini yeni qanun əsasında qurmaq istəməyən subyektlərin fəaliyyətinin məhdudlaşdırılması üçün MEDIA Agentliyi tərəfindən məhkəmədə iddialar qaldırılır. Bəzi hallarda köhnə vərdişlərindən əl çəkmək istəməyən “jurnalistlər” MEDIA Agentliyini məhkəməyə verir. Bütün bunlar normal hallardır. MEDIA-nı məhkəməyə verənlər düşünür ki, onu bu

yoldan çəkindirəcək, qanunsuz fəaliyyətlərini bərpa edə biləcəklər. Amma bunun nəticə verməyəcəyini anlamalıdırlar. Çünki bu işin ağırlığını üzərinə götürmüş MEDIA ilə yanaşı, sağlam media, peşəkar jurnalistika təmsilçiləri də bu dəstələrin ifşa olunaraq informasiya mühitindən birdəfəlik uzaqlaşdırılmasını istəyirlər. Bu şəbəkənin birdəfəlik sıradan çıxarılması məsələsində dövlət də, cəmiyyət də, əsl jurnalistika da eyni mövqedən çıxış edir.

MEDIA Agentliyi isə bu məsələnin birbaşa icraçısı kimi daha da qətiyyətli davranmalıdır. Qanun var və qanunun tələblərinə əməl olunmalıdır. Çünki MEDIA qanundankənar heç nə tələb etmir. Odur ki, hansısa halda ehtiyatlı davranmaq üçün bir əsas yoxdur. Hər kəs qanun qarşısında bərabərdir. Ya qanuna tabe olub, onun tələbləri çərçivəsində fəaliyyət göstərəcəksən, ya da bu fəaliyyət qeyri-qanuni elan edilib, müvafiq tədbirlər görülməlidir.

Region mediasına bir baxış

Özü də bu tələblər təkcə Bakı ilə kifayətlənməməlidir. Region mediasının da bu baxımdan kifayət qədər problemləri var. Nəyə xidmət etdiyi bilinməyən rayon qəzetləri bu günün tələbləri ilə heç cür ayaqlaşmır, həmin qəzetlərin əməkdaşlarının isə kifayət qədər sual doğuran fəaliyyətlərinin olduğu sirr deyil. Region mediası hələ də sovet şinelindən çıxıb bilməyib. Yerlərdə media orqanlarının fəaliyyətinin yeni qanunun tələbləri və müasir dövrün şərtləri əsasında qurulması üçün

“MİDA yeni onlayn satış elan edib, amma...”

Məlum olduğu kimi MİDA güzəştli mənzil satışı ilə bağlı növbəti elan verib. Belə ki, 16 dekabr tarixdə saat 11-də 432 mənzil onlayn satışa çıxarılacaq.

Bəs MİDA-nın budəfəki mənzil satışı ilə bağlı hansı gözləntilər var?

“Yeni Müsavat” bildirir ki, məsələ ilə bağlı IT mütəxəssisi Osman Gündüz bunları qeyd edib: “Maraqlıdır ki, MİDA bu dəfə “Güzəştli mənzil” sisteminin təkmilləşdirilməsi və yeniliklər barədə hansısa bir açıqlama verməyib.

Xatırlayıram ki, ötən satışda ciddi sistem və kiber problemlər olmasa da, iştirakçılar tərəfindən mənzil seçimi prosesində donmaların olması, CAPTCHA problemlərinin olması haqqında xeyli sayda məlumatlar verilməmişdi. MİDA ötən satışda baş verən narazılıqlar barədə cəmiyyətə ağılabatan bir açıqlama verməsə də, fərdi qaydada bütün müraciətlərin cavablandırıldığı bildirilir.

Ümid edirəm növbəti onlayn satış gününədək MİDA şəffaflığın gücləndirilməsi və ədalətli seçimlə bağlı, sistemin yenilənməsi ilə bağlı, süni seçimlərin qarşısının alınması ilə bağlı görülən tədbirlər haqqında ictimai əhəmiyyət kəsb edən məlumatları da açıqlayacaq.

Dəfələrlə təkliflər verilib ki, mövcud satış prosesində IT bacarıqlarla bağlı öncədən bəlli olan ədalətsizlik olduğundan alternativ güzəştli mənzil satışı üsulu da tətbiq edilsin. Lakin belə görünür ki, hökumət hələlik insan amilinin rolu az olan, insan amilinə söykənən korrupsiya risklərini nəzərə alaraq onlayn satışa üstünlük verir”.

Mütəxəssisin fikrincə, mövcud sistemin təkmilləşdirilməsi, şəffaflığın və ictimai nəzarətin gücləndirilməsi ilə yanaşı, alternativ satış üsulunun üzərində işləmək də doğru olardı.

“Xeyli müddətdir MİDA Ernst&Young beynəlxalq auditor şirkətinin xidmətlərindən də istifadə etmir. Güman etmək olar ki, kritik infrastrukturun təhlükəsizliyi ilə bağlı yeni ictimai münasibətlər formalaşdığından bu məsələlərə XƏRİTDX və DTX nəzarət edir”, - deyər Osman Gündüz bildirib.

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

konsepsiya hazırlanmalı və həyata keçirilməlidir. Paytaxt Bakıda print medianın getdikcə tənəzzülə uğradığının şahidi olduğumuz bir vaxtda rayonlarda qəzet fəaliyyətindən danışmağa dəyərmi?

Region mediası ilə bağlı da islahatlar qaçılmazdır. Bu istiqamətdə regionlarda “Mətbuat Evləri”nin yaradılması, MEDIA Agentliyi tərəfindən qeydiyyatdan alınmış media subyektlərinin büro-

larının həmin evlərdə fəaliyyəti üçün lazımı şərait yaradılması məqsəduyğun olardı.

“Reket media”dan birdəfəlik xilas olmaq üçün Mətbuat Şurasının da üzərinə müəyyən vəzifələr düşür. Mətbuat Şurası bu işdə MEDIA-ya yaxından dəstək verməli, mətbuat mühitinin sağlamlaşdırılması, şəffaflaşdırılması istiqamətində təkliflər irəli sürüb, söylərini artırmalıdır.

□ **Lent.az**

MUSAVAT

Son səhifə

N 204 (8340) 15 noyabr 2023

Anbarın suyu qəfil dəyişdi, Havay sakinləri şoka düşdü

Havayda Maui adasında Kealia gölü rəngini qəfil dəyişib. Sakinlər əvvəl qorxuya düşüblər. Lakin ekspertlər bunun elmi izahını veriblər. Məlum olub ki, gölün rəngi duzluluğu yüksək olan sularla tapılan halobakteriyalara görə dəyişib. Artıq ərazi yerli turistik məkana çevrilib.

Balı suda həll edib içməyin faydası

Balın faydaları haqqında çox yazılıb, çox deyilib. Bəzi həkimlər balı orqanizm üçün “sehrli dərman” adlandırırlar. Balı suyun faydalarını təqdim edirik: Belə ki, balı su həzmi normallaşdırır, mədə-bağırsaq traktının bütün hissələrinin fəaliyyətini yaxşılaşdırır. İmmuniteti yüksəldir. Balı sudan istifadə etdikdə xroniki burun axıntısı, bronxit keçir, selik mayeləşir və ağciyərlərdən çıxır. Balı su eyni zamanda mədə-bağırsaq traktında olan bütün növ parazitlərin çoxalmağını qarşısını alır.

Balı suyun hazırlanması isə çox sadədir: 1 çay qaşığı balı bir stəkan çiy suda həll edin. Həll edilən zaman tərkibinə görə qan plazması ilə eyni olan 30% bal məhlulu alınır. Çiy suda olan bal klaster bağları əmələ gətirir. Bu da onun tərkibini və faydasını daha çox artırır.

Konqolulardan dünya brendlərinə meydan oxuyan “çukudu”

Konqoda taxtadan hazırlanan “çukudu” (və ya “çikudu”) adlanan maraqlı bir nəqliyyat növü öz funksionallığına görə dünya brendlərinə meydan oxuya bilər. Bu, bildiyimiz elektrikli skuterlərin ibtidai variantına bənzəyir. Yerlilər ondan taksi kimi istifadə edirlər. Cəmi 150 dollara başa gələn bu ikitəkərli “yolsuzluq” texnikası əsasən evkalipt ağacından hazırlanır və 450-800 kq yükə tab gətirir.

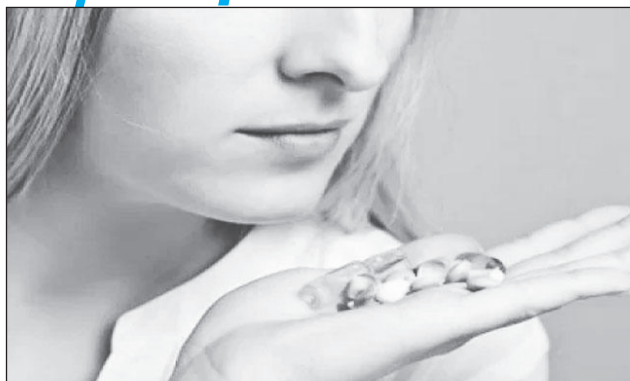
Rusiyada arıqlamağa kömək edən şərab icad edildi

Rusiyada arıqlamağa kömək edən şərab icad edilib. Unikal içkinin istehsalı üçün Rusiya Biotexnoloji Universitetinin alimləri hazır şərab materialını əsas olaraq götürüblər. Şərabın “Eurotium cristatum” göbələyi ilə fermentasiya olunması və bioloji əlavələrlə zənginləşdirilməsi sayəsində içki əlavə faydalı xüsusiyyətlər qazanıb.

Bu şərabın diabetə meylli insanlarda mədəaltı vəzin və

Dərmanları çay, şirə və başqa maye ilə içmək təhlükəlidir

Kanadalı alimlərin apardığı araşdırmaya görə, bir çox dərmanların meyvə şirələri ilə (portağal, qreyfrut, alma və s.) qəbul edilməsi onların təsirini azaldır, bəzi hallarda isə bu, müəyyən təhlükələr doğura bilər. Belə ki, tədqiqatın nəticələrinə görə, bəzi dərmanların qreyfrut, alma və ya portağal şirəsi ilə içilməsi insanın zəhərlənməsinə gətirib çıxarır.

David Bailey və həmkarları əvvəlcə meyvə sularının təsirini allergiyaya qarşı dərmanlardan istifadə edən qrup üzərində araşdırıblar. İştirakçıların bəziləri həmin dərmanlardan birini su ilə, digərləri isə qreyfrut şirəsi ilə qəbul ediblər. Şirə ilə içilən dərman orqanizmə qismən, su ilə qəbul edilən dərman isə tam təsir göstərüb. Aparılan kliniki təcrübələr göstərdi ki, qreyfrutun tərkibində olan bir maddə bir sıra dərmanların bədəne

sorulmasını təmin edən CYP3A4 fermentinin təsirini azaldır, hətta bəzən preparatın zəhərli təsir göstərməsinə gətirib çıxarır.

Araşdırmalarının nəticələrini açıqlayan alimlər bildirdilər ki, xərçəng, ürək-damar xəstəlikləri, infeksiyon xəstəlikləri zamanı istifadə olunan, həmçinin orqan köçürülməsi əməliyyatlarından sonra bədənin yeni orqanı rədd etməməsi üçün qəbul edilən dərmanlar meyvə şirələri ilə içilməməlidir.

ziyyətini yaxşılaşdırdığı bildirilib. Şərabın həmçinin immuniteti gücləndirdiyi və ən əsası, artıq çəkisi olan insanlara arıqlamağa kömək etdiyi qeyd olunub. Belə ki, içkidə istifadə edilən göbələk metabolik proseslərə təsir gücü sayəsində orqanizmdə yağların yandırılmasını sürətləndirir. Üstəlik, bu şərabın adı şərabdan demək olar ki, heç bir fərqi yoxdur, öz kəskinliyini, ətrini və dadını saxlayıb.

Nilin “qanlı” suyu sahilə qorxunc mənzərə yaratdı

“İncil”də deyilir ki, Misirdə edamlara görə Nil qanlı çaya çevrilir. Artıq yüz illər keçib, ancaq çay hələ də hər il qırmızı rəngə bürünür. Əslində məsələ burasındadır ki, Nil yatağı boyunca çoxlu yosun və digər bitki örtüyü var. Sentyabrda noyabra qədər olan müddətdə tropik leysanlar başlayır, güclü yağışlar torpaqda aşınma yaradır və onu çaya axıdır. Torpaq, çürük bitkilər suya qarışır, lil qalxır və bütün bu dəhşət Aralıq dənizinə axır.

Bu zaman çayın rəngi də dəyişərək tünd qırmızıya çevrilir və üfunət iyi yüzlərlə kilometr uzaqları bürüyür. O da qeyd edilir ki, Nil dünyada belə bir şeyin baş verdiyi yeganə çaydır.

Rusiyada yaşayış binasından lifti oğurlamaq istədilər

Rusiyanın Perm şəhərində naməlum şəxslər yaşayış binasının girişindən lifti oğurlamağa cəhd ediblər. Onlar liftin müəyyən hissəsini sökməyə nail olublar, lakin onu çıxara bilməyiblər. Oğrular lifti birbaşa müşahidə kameralarının qarşısında sökməyə cəhd ediblər. Onlar sürətlə və kifayət qədər effektiv hərəkət ediblər. Hətta bir neçə konstruksiyanı maşına yükləməyə də müvəffəq olublar, lakin getməyə vaxtları çatmayıb. Onların liftlə konkret nə etmək istədikləri isə hələlik bəlli deyil.

Bunları bilirsinizmi?

- * Qarışqa öz ağırlığının 50 qatını qaldıra bilər.
- * Yarım kilo bal hazırlamaq üçün arılar iki milyondan çox çiçəkdən nektar toplamalıdır.
- * Tarakanlar təxminən 250 milyon il yaşasalar da, heç bir dəyişikliyə məruz qalmayıblar.
- * Kenqurular geriye doğru yeriyə bilməz.
- * Filler tullanmayan yeganə məməlilərdir.
- * Bir inək həyatı boyu təxminən 200.000 stəkan süd istehsal edir.
- * Erkək pinqvinlər 4 aylıq inkubasiya dövründə heç nə yemir.
- * Siçan susuz dəvədən də çox qala bilər.
- * Köçəri quşlar “V” formasında uçur və beləliklə, sərf etdikləri enerjinin 23 faizini qənaət edir.
- * Xəstələnməyən yeganə heyvan köpəkbalığıdır.
- * Bir ildə dənizlərdən tutulan balıqların çəkisinin üç qatı dənizlərə atılır.
- * Tibetdə çay fincanını iki əllə tutmaq hörmətsizlikdir.
- * Lobsterlərin mavi qanı var.
- * Köstəbəklər bir gecədə 90 metrlik tunel qaza bilər.
- * Bir ilbizin dişlərinin sayı 25 minə çatır.
- * İlbizlər yemək yemədən üç il yatır.
- * Zürafələrin səs telləri yoxdur.
- * Qütb ayları solaxaydır.
- * Filler tullana bilməyən yeganə məməlilərdir.
- * Kenqurular geriye doğru yeriyə bilməzlər.
- * Pişiklərin beynində 32 əzələ var.
- * Kəpənekler ayaqları ilə dad verirlər.

Yaponlar dünyaca məşhur itin heykəlinə ev tikdilər

Yaponiyada dünyaca məşhur it Hatikonun 100 illik yubileyi şərəfinə maraqlı addım atılıb. Belə ki, Tokioda məşhur “Ən sədaqət dostu” heykəlinin ətrafında otaq tikilib. Konstruksiya yerli memar Nişin Tatsu tərəfindən hazırlanıb. O da vurğulanır ki, tikili müvəqqəti, bir gün üçün tikilib. Hatikonun hekayəsi bütün dünyada məşhurdur. Belə ki, it sahibi Hidesaburo Uenonu hər gün vəzəyə kimi ötürür, o, işdən qayıdanda isə vəzəyə qarşılayardı. Bir gün sahibi işdə qəfil ölüb. İt bunu bilmir və növbəti doqquz il dəmiryol vəzəhəndə sahibini gözləməyə davam edib.

1932-ci ildə onun haqqında qəzetdə məqalə dərc olunub. Bir neçə il sonra onun şərəfinə “Sadiq it Hatiko” adlı abidə ucaldılıb. Heyvan açılış mərasimində iştirak edib. 1935-ci ildə Hatiko Şibuya stansiyası yaxınlığında ölüb. Onun haqqında “Hatikonun taleyi” (“Hachiko Monogatari”/1987) və “Hatiko, ən etibarlı dost” (“Hachi: A Dog’s Tale”/2009) filmləri çəkilib.

Stavropolda dayanacaq “ayaq açıb yeridi”

Rusiyanın Stavropol şəhərində yerli usta “yeriyən dayanacaq” icad edib. İxtiranın müəllifi və bir neçə yol yoldaşı “dayanacağa minərək” şəhərin küçələrində gəzməyə başlayıblar. Lakin bu gəzinti uzun müddət davam etməyib. Çünki “yeriyən dayanacaq” cərimə meydançasına göndərilib, onun yaradıcısı isə 15 min rubl cərimə ilə “mükafatlandırılıb”. Yol polisi əməkdaşlarının sözlərinə görə, bu, ixtiraçının ilk özüyeriyən cihazı deyil.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

“Yeni Musavat”ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, “Azərbaycan” nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Sifariş: 3001

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500